

F R E D E R I K S B E R G

K O M M U N E

EVALUERING AF PROJEKTET FOR DAGTILBUDSAFDELINGEN
BØRN OG UNGE OMRÅDET FREDERIKSBERG KOMMUNE

Lille barn

- bevæg dig - bliv glad

1. Indledning	5
2. Evalueringen	5
2.1 Evalueringens operationalisering i evalueringsspørgsmål.....	7
2.1.1 Evaluering af incitamentstrukturen og dens betydning for implementering af projektet ...	7
2.1.2 Evaluering af implementeringsprocesserne	7
2.1.3 Evaluering af effekter.....	8
2.2 Datafrembringelse.....	8
2.3 Spørgeskemaundersøgelse og casestudier	9
2.4 Analyse og fremstilling af data	10
2.5 Tidslinje og projektplan	11
2.6 Evalueringsprodukter og afslutning	12
3. Forundersøgelse	12
3.1 Spørgeskemaundersøgelsen	12
3.2 Bortfaldsanalyse.....	13
3.2.1 Konklusion på bortfaldsanalysen.....	14
4. Resultater af forundersøgelsesinterviewene	15
4.1 Incitamentstrukturen	15
4.2 Indsatsområder	15
4.2.1 Pædagogiske tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse.....	15
4.2.2 Forandring og nyindretning af de fysiske rammer.....	16
4.2.3 Anerkendende pædagogik.....	17
4.3 Effekter.....	17
4.3.1 Børns lyst til bevægelse øges	17
4.3.2 Personalets arbejdsglæde	17
4.4 Delkonklusioner	18
4.4.1 Incitamentstrukturen	18
4.4.2 Indsatsområder	18
4.4.3 Effekter.....	19
5. Resultater af spørgeskemaundersøgelsen	19
5.1 Incitamentstruktur	19
5.2 Indsatsområderne	20
5.3 Effekter.....	22
5.4 Delkonklusion	24
6. Casestudierne	25
6.1 Case 1	25
6.2 Case 2.....	26
6.3 Case 3.....	27
6.4 Case 4.....	29
6.5 Case 5.....	30
6.6 Case 6.....	31
6.7 Case 7.....	33

6.8 Case 8.....	34
6.9 Case 9.....	35
7. Tværgående case resultater.....	36
7.1 Kommentar til tabellen.....	36
7.1.1 Incitamentstrukturen	39
7.1.2 Indsatsområder	39
7.1.3 Effekter.....	40
7.2 Delkonklusioner på casestudierne.....	41
7.2.1 Incitamentstrukturen	41
7.2.2 Indsatser	42
7.2.3 Effekter.....	42
7.2.4 Sammenhæng mellem incitamentstruktur, indsatser og effekter	43
8. Konklusioner	43
8.1 Incitamentstrukturen	43
8.2 Implementering	44
8.3 Effekter.....	45
8.4 Sammenhæng mellem incitamentstruktur, indsatser og effekter	46
Bilag 1 - Spørgeskema	47
Bilag 2 - Interviewguide.....	52
Bilag 3 - Forundersøgelse	53

1. Indledning

Frederiksberg Kommune besluttede i 2006, at sætte fokus på bevægelse blandt børn i dagtilbud. Formålet hermed var dels af forebyggende karakter, nemlig at forebygge livsstilssygdomme forårsaget af fysisk inaktivitet, dels af sundhedsfremmende karakter, nemlig at øge børns lyst til bevægelse og glæde ved bevægelse, hvorfor projektet ”Lille barn – bevæg dig – bliv glad” er iværksat. Frederiksberg Kommune besluttede en række indsatsområder og kvalitetskrav til projektet samt etablerede en incitamentstruktur, som skulle fremme institutionernes arbejde med bevægelse. Denne incitamentstruktur indeholdt følgende elementer:

- Et kompetenceudviklingsforløb af nøglepersoner (idrætsambassadører, idrætscoaches, diplomuddannelse samt kortere efteruddannelse).
- Ønske om at institutionerne skal arbejde med tre indsatsområder: 1) Pædagogisk tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse, 2) Forandring og nyindretning af de fysiske rammer og 3) Naturen som arena for bevægelse.
- Ønske om implementering af de pædagogiske læreplaner vedrørende naturen og krop og bevægelse.
- Ønske om at anvende en anerkendende pædagogisk tilgang i institutionernes implementering.
- Ønske om, at forankre projektet i institutionernes virksomhed og hverdag.
- Ønske om at efterleve projektets målsætninger vedrørende såvel den pædagogiske indsats som børnenes udbytte.

Kompetenceudviklingsforløbene blev forestået af UC VIA, og det Nationale videncenter Kosmos fik til opgave at foretage en evaluering af indsatser og resultater af projektet.

2. Evalueringen

Evalueringens formål blev aftalt med Frederiksberg Kommune og var:

For det første skulle evalueringen undersøge graden af implementering af projektet i dagtilbud og daginstitutioner, samt opsamle dagtilbud og daginstitutionernes negative og positive erfaringer med implementeringsprocesserne.

For det andet skulle evalueringen undersøge, i hvilken grad samt hvordan den kommunale incitamentstruktur har påvirket implementeringsprocesserne.

For det tredje skulle evalueringen undersøge, hvilke effekter projektet har haft på såvel dagtilbuddenes og daginstitutionernes pædagogik og rammer samt børnenes udbytte af projektet.

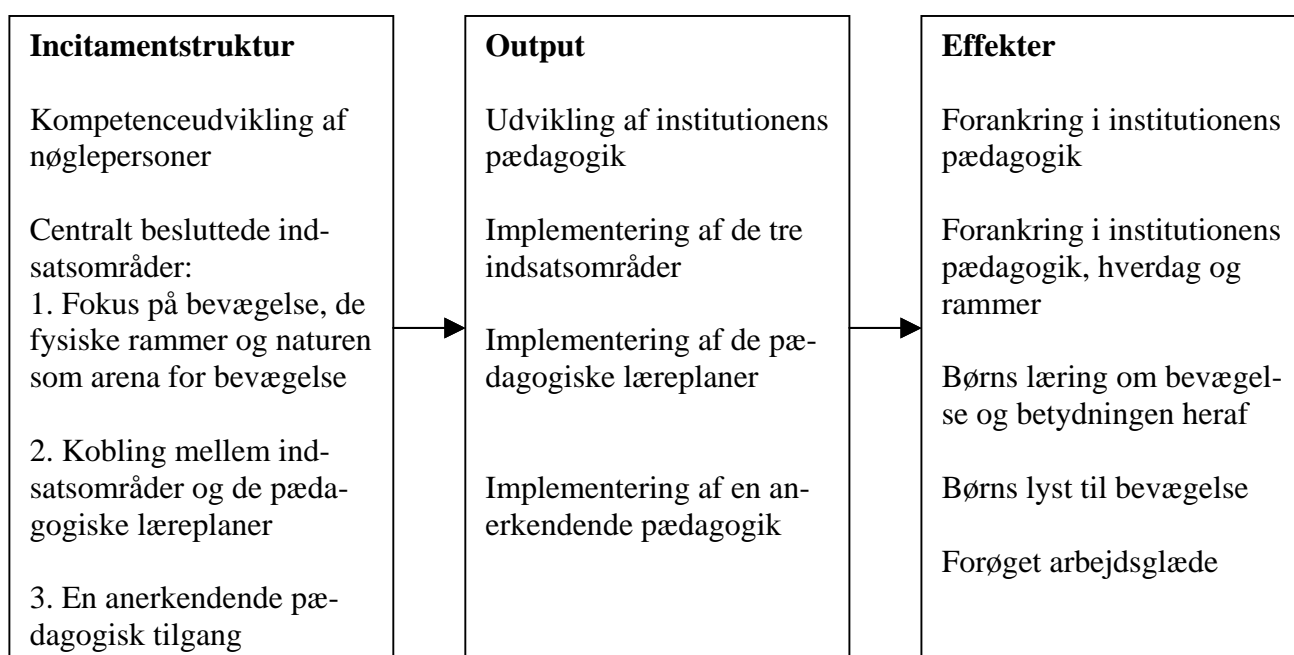
For det fjerde skulle evalueringen undersøge om, i hvilket omfang samt hvordan projektet er blevet forankret i dagtilbuddenes og daginstitutionernes hverdag, pædagogiske praksis og rammer.

For det femte skulle evalueringen undersøge, hvilke faktorer der har fremmet henholdsvis hæmmet implementering af projektet.

Med udgangspunkt i projektbeskrivelsen blev det besluttet at foretage dels en målevaluering dels en virkningsevaluering med fokus på at undersøge, hvordan en given indsats, bygget på en række hypotetiske årsags-virkningssammenhænge, virker i praksis¹ Et af målene med evalueringen vil derfor være at be- eller afkræfte de hypoteser (implicitte og eksplicitte), som projektet bygger på – i virkningsevalueringstermer: Projektets programteori.

¹ Krogstrup, Hanne Kathrine og Peter Dahler-Larsen: ”Nye Veje i Evaluering”, 2003

Disse hypoteser fremgår af nedenstående skematiske oversigt:

Målet med evalueringen er dels at belyse implementeringsomfanget, dels at belyse implementeringsgraden samt effekten af indsatsen i projektet, hvilket fremgår af nedenstående skematiske oversigt:

Indsats	Præstation	Virkning	Mål
Diplomuddannelse af 50 pædagogiske personer	De uddannede medarbejdere anvender de tilegnede kompetencer i egen praksis	85 % af daginstitutionerne justerer deres pædagogik efter besøg af coach	Alle børn oplever en ny og anderledes hverdag med øget fysisk aktivitet
Korte kurser til pædagogiske medarbejdere	De uddannede medarbejders kompetencer anvendes internt i den enkelte institution	Institutionerne forankrer projektet i pædagogikken, hverdagen og rammerne	Børnenes lyst til bevægelse øges
Uddannelse af idrætsambassadører	Institutionerne arbejder med de tre indsatsområder	Færre børn udvikler på sigt livsstilssygdomme	Børns læring om bevægelse øges
Opkvalificering af dagplejere	Institutionerne arbejder med den anerkendende pædagogik		Personalets arbejdsglæde øges
Uddannelse af coaches	Institutionerne kobler de tre indsatsområder til implementering af de pædagogiske læreplaner		85 % af daginstitutionerne besøges af en coach
			Institutionerne modtager coaching mindst 4 gange

I projektbeskrivelsen indgår mere langsigtede effektmål, bl.a. at færre børn på sigt udvikler livstilsygdomme. Det vil naturligvis ikke være muligt at evaluere dette effektmål ved projektets afslutning.

Programteorien og den skematiske oversigt er styrende for evalueringen.

2.1 Evalueringens operationalisering i evalueringsspørgsmål

På baggrund af dels projektbeskrivelse, dels præciseringen af evalueringens formål og mål, som beskrevet ovenfor, dels begrebsrammen som styrende princip i evalueringen kan det formuleres, hvilke spørgsmål evalueringen skal give svar på.

2.1.1 Evaluering af incitamentstrukturen og dens betydning for implementering af projektet

Evalueringen af incitamentstrukturen skal give svar på følgende spørgsmål:

- Har 50 pædagogiske personaler fået en diplomuddannelse i natur og/eller idræt?
- Er 20 dagplejere blevet opkvalificeret til at tilrettelægge lege med fysisk aktivitet for børnene?
- Er der uddannet 20 coaches til særligt at kunne vejlede i fysisk leg og brug af den natur der findes i de enkelte daginstitutioner?

Evalueringen af incitamentstrukturens betydning for implementering af projektet skal give svar på følgende spørgsmål:

- I hvilket omfang har dagpleje og daginstitutioner deltaget i temadage på kommunens naturcenter?
- I hvilket omfang er de diplomuddannede pædagogiske personaler blevet anvendt af daginstitutioner?
- Har 85 % af daginstitutioner og dagplejer haft besøg af en coach?
- Er hver institution blevet besøgt mindst fire gange?
- Har 85 % af daginstitutionerne justeret deres pædagogik efter besøg af coachen?
- Hvilken betydning har diplomuddannede og coaches haft for implementering af projektet i dagplejer og daginstitutioner?

De øvrige genstandsfelter i incitamentstrukturen handler om kommunale indsatsområder, hvor beslutninger og implementering er decentraliseret til institutionerne, hvorfor en operationalisering af spørgsmålene henføres til evaluering af implementeringsprocesser.

2.1.2 Evaluering af implementeringsprocesserne

Evalueringen af implementeringsprocesserne skal dels give svar på, hvilke tiltag og initiativer dagplejer og daginstitutioner har taget i forhold til projektets ønske om at styrke idræt og bevægelse, dels give svar på graden af målopfyldelse.

Desuden skal evalueringen give svar på, i hvilket omfang og hvordan den anerkendende pædagogik er blevet anvendt i forhold til projektet, i hvilket omfang og hvordan læreplanernes temaområder ”Krop og bevægelse” og ”Naturen” er indgået i implementering samt hvordan den pædagogiske ledelsesfunktion og rolle har været.

Projektet lægger op til tiltag inden for tre indsatsområder:

- Pædagogisk tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse (”Idræt ind i institutionen”)
- Forbedringer af de fysiske rammer (fx legepladsen)
- Naturen som arena for bevægelse (pædagogiske aktiviteter i naturen).

Følgende konkrete spørgsmål skal besvares:

- Hvilke pædagogiske aktiviteter med fokus på bevægelse har dagpleje og daginstitutioner iværksat?
- Hvor mange institutioner har arbejdet med forbedring af de fysiske rammer?
- Hvordan er de fysiske rammer blevet ændret og med hvilken begrundelse?
- I hvilket omfang er naturen blevet inddraget som arena for bevægelse?
- Hvordan er naturen blevet inddraget som arena for bevægelse?

Implementering af projektet skal bygge på en anerkende pædagogik og kobles med implementering af de pædagogiske læreplaner vedrørende ”Natur” og ”Krop og bevægelse”. Følgende konkrete spørgsmål skal besvares:

- I hvilken grad har dagplejer og institutioner anvendt en anerkendende tilgang i implementeringen?
- Hvordan har dagplejer og daginstitutioner anvendt en anerkende tilgang?
- I hvilken grad har dagplejer og daginstitutioner koblet implementering af de pædagogiske læreplaner med projektet?
- Hvordan har dagplejer og daginstitutioner koblet implementering af de pædagogiske læreplaner og projektet?

Endeligt skal evalueringen undersøge, hvilke faktorer der har virket henholdsvis hæmmende og fremmende i implementeringsprocesserne, hvilket skal udmøntes i følgende konkrete spørgsmål: Hvilke faktorer har virket hæmmende for implementeringen? Hvilke faktorer har virket fremmende for implementeringen?

2.1.3 Evaluering af effekter

Evaluering af effekter vedrører dels dagplejen og daginstitutionernes pædagogik og hverdag, dels børnenes udbytte af projektet, dels om den pædagogiske ledelse er blevet styrket af projektet.

Derfor skal følgende konkrete spørgsmål besvares:

- I hvilken grad er børnenes muligheder for bevægelse blevet øget i kraft af projektet?
- Hvordan er børnenes muligheder for bevægelse blevet øget?
- Er børnenes lyst til bevægelse blevet øget i kraft af projektet?
- Hvordan kan det ses, høres eller fornemmes at børnenes lyst til bevægelse er blevet øget?
- Er børnenes læring om bevægelse blevet øget?
- I hvilken grad og hvordan er projektet blevet integreret i dagplejen og daginstitutionernes hverdag og pædagogik?
- Har projektet påvirket det pædagogiske personales arbejdsglæde?

2.2 Datafrembringelse

Evalueringen var planlagt så den byggede på data som blev genereret som en del af evalueringen i form af forundersøgelsesinterviews, spørgeskemaer og casestudier (herunder interviews) dvs. meto-detriangulering mellem kvantitative og kvalitative metoder.

Følgende data var planlagt frembragt som en del af evalueringen:

1. Forundersøgelsesinterviews med relevante nøglepersoner
2. Spørgeskemaundersøgelse blandt personale i institutioner og dagpleje.

3. Casestudier af 8 institutioner og 4 dagplejere udvalgt på baggrund af analyse af de kvantitative data. Interviews med:
 - Ledere af daginstitutioner
 - Fokusgruppeinterview med pædagogiske personaler
 - Fokusgruppeinterviews med dagplejere
 - Spørgeskemaundersøgelse blandt personale i daginstitutioner som en del af bortfaldsanalysen.

2.3 Spørgeskemaundersøgelse og casestudier

Spørgeskemaundersøgelsen var en elektronisk spørgeskemaundersøgelse, og respondenterne ville være sikret fuld anonymitet i rapporten. Det vil sige, at det var evaluators bekendte, hvilke svar der var kommet fra hvilken respondent, men at respondenterne ville optræde anonymiseret.

Spørgeskemaundersøgelsen² var oprindeligt planlagt til at skulle omfatte såvel dagplejer og daginstitutionspersonale. Grundet logistiske problemstillinger valgte evaluator i samråd med forvaltningen i Frederiksberg Kommune at koncentrere spørgeskemaundersøgelsen til institutionspersonalet.

Spørgeskemaundersøgelsen skulle desuden dels kunne besvare en del af evalueringens operationaliserings spørgsmål, dels kunne verificere, falsificere og nuancere evalueringens hypoteser, dels skabe grundlag for en segmentering af institutioner og dagplejere til udvælgelse til casestudier.

Denne udvælgelse af institutioner skulle være foretaget ud fra en segmenteringsprofil, hvor følgende idealtyper var repræsenteret:

1. Institutioner med en høj grad af implementering af indsatsområderne og med store effekter
2. Institutioner med en høj grad af implementering af indsatsområderne og med små effekter
3. Institutioner med en lav grad af implementering af indsatsområderne og med små effekter
4. Institutioner med en lav grad af implementering af indsatsområderne og med store effekter

De udvalgte institutioner skulle have været gjort til genstand for kvalitative undersøgelser: Casestudier baseret på fokusgruppeinterviews. Det overordnede argument for valg af interviews var at få indsigt i de interviewedes livsverden: *Jeg vil gerne vide, hvad du ved, på samme måde som du ved det. Jeg vil gerne forstå betydningen af dine oplevelser, være i dine sko, føle tingene, ligesom du føler dem, forklare tingene, ligesom du forklarer dem. Vil du være min lærer og hjælpe med at forstå?*³

Når fokusgruppeinterviewene var valgt, er det fordi fokusgruppeformen ikke blot giver mulighed for at få indsigt i den enkelte medarbejders praksis og vurderinger, men gennem samtalen genererer et rum, hvor medarbejderne også taler med hinanden om deres praksis. Dette giver evaluator mulighed for dataindsamling på to niveauer: Dels de udsagn medarbejderne selv kommer med om egen praksis, og dels at iagttage den måde medarbejderne taler/italesætter deres egen praksis på. Endeligt kan fokusgruppeinterviewet være med til at overvinde den bias, der er ved at anvende medarbejderne selv som informanter om egen praksis: I et fælles rum vil der opstå en form for selvjustits i forhold til hvor langt fra dagligdagens oplevelser og erfaringer man vil bevæge sig.

² Spørgeskemaundersøgelsen er vedlagt som bilag 1

³ Spradley 1979

Disse kvalitative undersøgelser ville repræsentere uddybninger og konkretiseringer af data fra spørgeskemaundersøgelsen: Fremmende og hæmmende faktorer i forhold til graden af målopfyldelser og implementeringsprocesser; sammenhænge mellem indsatser og effekter mm.

I evalueringen opstod der en række problemer, som havde som konsekvens at ovenstående måtte ændres.

Besvarelsesprocenten i spørgeskemaundersøgelsen var så lav, at spørgeskemaundersøgelsen ikke kunne anvendes til at besvare evalueringens operationaliserings spørgsmål og ej heller skabe grundlag for en segmentering af institutioner.

Den lave besvarelsesprocent resulterede i, at evaluator var nødsaget til at foretage en bortfaldsanalyse. En bortfaldsanalyse er en undersøgelse, som har til formål at finde forklaringer på manglende deltagelse i en evaluering. Dette anbefales især, når bortfaldet er på over 50 %.

En bortfaldsanalyse er relevant for såvel rekvirenten af evaluering som evaluator, idet den dels giver konkrete forklaringer på den manglende deltagelse, dels skaber et vidgrundlag for, hvordan fremtidige undersøgelser skal designes, håndteres, markedsføres, distribueres og følges op på.

Desuden betød den ekstremt lave besvarelsesprocent, at der ikke kunne foretages casestudier på baggrund af en segmentering med udgangspunkt i de kvantitative data.

I stedet måtte der foretages en stratificeret, tilfældig udvælgelse af institutioner til casestudier.

Disse casestudier er hver for sig gennemført som individuelle interviews⁴ med enten leder eller pædagog fra ni institutioner i Frederiksberg Kommune. Interviewene har taget udgangspunkt i en interviewguide udformet af evaluator og gennemført af en studentermedhjælper.

Interviewene er blevet optaget på bånd og sendt til bearbejdning og analyse hos evaluator.

Halvdelen af interviewene er foregået ved, at interviewer og informant har været fysisk til stede med hinanden; den anden halvdel er foregået som telefoninterviews.

Især det forhold, at der er tale om individuelle interviews skaber en risiko for bias i undersøgelsen.

Der er tilstræbt en håndværksmæssig validitet i evalueringen, idet det er evaluators mål, at fremstille såvel undersøgelsens forløb som dens resultater åbent. Herved skulle der være skabt mulighed for gennemsigtighed i datafrebringelsen og databehandling og derved skabt mulighed for at læseren kan gennemgå rapportens analyser og konklusioner og selv drage sin egne vurderinger på baggrund af det indsamlede materiale.

2.4 Analyse og fremstilling af data

Til udformning af spørgeskemaerne er værktøjet "Relationswise" anvendt. Det betyder at spørgeskemaundersøgelserne kan foretages såvel elektronisk som manuelt og at evalueringens resultater kan fremstilles såvel webbaseret som i papirrapportform.

Analytisk skulle den kvantitative fremstilling af data fokuseres omkring filtrering og krydstabulering af data ud fra evalueringens centrale hypoteser. Kvaliteten af data sikres gennem validering af spørgeskemaet – bl.a. gennem forundersøgelse⁵ ('membercheck') og ved at relevante parter kommenterer spørgeskemaet inden det udsendes til hele informantgruppen ('pilottest').

Spørgeskemaet er blevet valideret via membercheck og pilottest, men resultaterne af undersøgelsen giver på grund af den lave svarprocent ikke grundlag for en krydstabulering ud fra evalueringens centrale hypoteser.

⁴ Interviewguiden til case-studierne er vedlagt som bilag 2

⁵ Interviewguiden til forundersøgelsen er vedlagt som bilag 3

Evalueringens kvalitative data fremstilles som anbefalet af Dahler-Larsen i ”Fremstilling af kvalitative data”⁶ i displays. Disse displays udarbejdes med udgangspunkt i forundersøgelsen og efter endt spørgeskemaundersøgelse. Kvaliteten af data sikres gennem validering – dels gennem forundersøgelsen, men også ved at udformede spørgeguides valideres af projektlederen.

Validiteten af de frembragte data er på denne måde valideret om end den kvalitative undersøgelse ikke skaber grundlag for generelle udsigelser eller konklusioner.

2.5 Tidslinje og projektplan

Da tid og sted altid spiller ind i forhold til en given evaluering (og vurdering), bør der udarbejdes en detaljeret tidsplan. Tidsplanen tydeliggør, hvem der gør hvad, hvornår og hvordan – og evalueringen kan fokusere på spørgsmål som, hvorvidt x er sket, hvorfor/hvordan og med hvilken effekt.

Der er foretaget mange ændringer i tidsplanen bl.a. på grund af konflikt på arbejdsmarkedet.

Hvad?	Hvordan?	Hvem?	Hvornår?
Forundersøgelse		Karsten Sørensen og Anne-Marie Tyroll Beck (UC Syd) fokusinterviews med repræsentanter fra: Dagplejere Pædagogiske personaler Ledere af institutionerne Pædagogiske konsulenter	Planlagt og gennemført efterår 2007
Spørgeskemaundersøgelse blandt personale i institutioner og dagpleje		Karsten Sørensen og Anne-Marie Tyroll Beck (UC Syd)	Planlagt til forår 2008 og gennemført september-oktober 2008
Bortfaldsanalyse	Telefoninterviews med et stratificeret repræsentativt udvalg af institutioner	Karsten Sørensen (UC Syd)	Gennemført november 2009
Cases	Interviews	Karsten Sørensen og Anne-Marie Tyroll Beck (UC Syd)	Planlagt til efteråret 2008 og gennemført januar og februar 2009
Analyse	Analyse og afrapportering	Karsten Sørensen og Anne-Marie Tyroll Beck (UC Syd)	Gennemført februar og marts 2009

⁶ Dahler-Larsen, Peter: ”At fremstille kvalitative data”, Syddansk Universitetsforlag, 2002

2.6 Evalueringsprodukter og afslutning

Evalueringen afleveres dels som webbaseret produkt, dels i rapportform. Evalueringen og resultaterne heraf præsenteres på et møde for ledere af dagtilbud i Frederiksberg Kommune. Herved kan evalueringens anvendelse sikres.

3. Forundersøgelse

Formålet med forundersøgelsen var dels at afdække, hvordan centrale aktører i projektet tænker om projektets centrale temaer med henblik på at kvalificere undersøgelsen, dels at give evaluator indblik i deltagernes indhøstede erfaringer med projektet.

Forundersøgelsen er for det første konkret blevet brugt til at generere meningsfulde begreber, der kan anvendes i udarbejdelsen af spørgeskemaer og interviews. Herved udvikles såkaldte 'emic-begreber', dvs. at undersøgelsens vigtigste begreber og kategorier ikke er fastlagt af evaluator på forhånd, men at de centrale begreber og kategorier udvikles som en funktion af undersøgelsen.

For det andet er forundersøgelsen blevet brugt til at frembringe data med relevans for evalueringens operationaliserings spørgsmål. Analysen af disse data præsenteres senere i rapporten.

Forundersøgelsen blev gennemført som tre fokusgruppeinterviews. Det ene fokusinterview var med 2 dagplejere, 1 pædagog og en pædagogmedhjælper, et fokusinterview var med tre pædagogiske konsulenter og et fokusinterview med seks ledere i projektet. Interviewene blev gennemført november 2008.

3.1 Spørgeskemaundersøgelsen

Spørgeskemaundersøgelsen skulle oprindeligt have været udsendt forår 2008, men på grund af bl.a. overenskomstkonflikt blev spørgeskemaet først udsendt i efteråret 2008.

Spørgeskemaet blev gennemgået på et møde i juni måned 2008 i Frederiksberg Kommune mellem evaluator og pædagogisk konsulent Margit Kjærgaard og konsulent og lektor Ole Eliassen fra VIA, University College. Spørgeskemaet blev efterfølgende revideret og tilsendt Margit Kjærgaard og Ole Eliassen som et link, ligesom også en følgetekst blev udformet. Spørgeskemaet er vedhæftet som bilag.

Spørgeskemaundersøgelsen skulle udformes som en totalundersøgelse dvs. at det pædagogiske personale i samtlige 75 institutioner skulle indgå i undersøgelsen.

Det var aftalen, at Margit Kjærgaard annoncerede spørgeskemaundersøgelsen til institutionsledere på et ledermøde den 14. august 2008 og at spørgeskemaundersøgelsen skulle udsendes den 15. eller 16. august. Som en del af aftalen blev det anbefalet, at lederne blev committet til at sørge for at det pædagogiske personale besvarede spørgeskemaet, og at institutionslederne udformede et system, hvor der var afsat tid til medarbejderne til at udfylde skemaet.

Endelig var det en del af aftalen, at lederne skulle informeres om, at evaluator på baggrund af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen ville foretage casestudier i et begrænset antal daginstitutioner.

På grund af sygdom blev spørgeskemaundersøgelsen først annonceret på et ledermøde den 10. september 2008 og spørgeskemaundersøgelsen blev efterfølgende udsendt den 12. september 2008.

Deadline for besvarelse af spørgeskemaerne var den 26. september 2008, hvorefter evaluator ville sende rykkerskrivelse ud.

Den 26. september var status på spørgeskemaundersøgelsen, at der var et stort bortfald. På persona-lesiden havde ni personer besvaret skemaet og tolv ledere havde besvaret skemaet.

I procenter svarer dette resultat til at cirka 9 % af lederne havde besvaret spørgeskemaet og under 1 % af medarbejderne, hvilket nødvendiggjorde en bortfaldsanalyse.

3.2 Bortfaldsanalyse

Evaluator har foretaget et stratificeret og randomiseret udvalg af institutioner til bortfaldsanalysen. Stratifikationen er foretaget dels på baggrund af en opdeling i tre institutionstyper: Vuggestuer, børnehaver og kombinerede institutioner, dels på baggrund af geografisk placering: Institutioner fra henholdsvis nord, øst og vest. De institutioner, hvor lederne har besvaret spørgeskemaet, er fravalgt. I alt 11 institutioner er blevet udvalgt. Disse 11 institutioner har evaluator interviewet.

Der er blevet interviewet tre vuggestuer, to børnehaver og seks kombinerede institutioner.

De tre vuggestuer er fysisk placeret i nord, vest og øst. De to børnehaver er fysisk placeret i nord og øst og for de kombinerede institutioner er to institutioner placeret i nord, to institutioner i vest og to institutioner i øst.

Inden for hver stratifikation bestående af institutionstype og fysisk placering er institutionerne tilfældigt udvalgt. Denne udvælgelse er foretaget via lodtrækning. Hvis den udtrukne institution har været umulig at kontakte eller ikke haft tid eller mulighed for at besvare spørgsmålene, er der udtrukket en anden tilfældig institution inden for samme stratifikation.

Evaluator har foretaget et telefoninterview med lederne fra disse institutioner.

Formålet med interviewene var, at tilvejebringe den mangfoldighed af begrundelser, som der måtte være, for ikke at deltage i undersøgelsen. Evaluator har på baggrund af disse interviews foretaget en systematisering af forklaringer.

Intervieweren har ved telefonopkaldet spurgt efter lederen af institutionen. I syv af institutionerne har lederen været til stede og fungeret som informant. I to institutioner har en pædagogisk medarbejder været informant og i to institutioner har souschefen været informant.

Hvert interview har taget udgangspunkt i følgende fem spørgsmål:

- Kender du projekt "Lille barn – bevæg dig - bliv glad"?
- Har I deltaget i projektet enten i form af deltagelse i uddannelse/efteruddannelse eller via besøg af idrætsambassadører?
- Kan du huske, at I har modtaget et elektronisk spørgeskema fra UC Syd?
- Er det pædagogiske personale på institutionen blevet informeret herom?
- Hvilke begrundelser og forklaringer har du på, at spørgeskemaet ikke er blevet besvaret?

Alle informanter giver udtryk for, at de kender projekt "Lille barn – bevæg dig – bliv glad". Flere informanter giver uopfordret udtryk for, at de er glade for deltagelse i projektet, og at deltagelsen har betydet noget for institutionens pædagogik.

Alle institutioner har på forskellige måder deltaget i projektet. I nogle institutioner har enkelte medarbejdere deltaget i et kort uddannelsesforløb; i andre institutioner har flere medarbejdere deltaget i længevarende uddannelsesforløb og nogle institutioner har haft besøg af idrætscoaches. En enkelt informant fortæller, at de indgåede aftaler med idrætscoachen ikke blev overholdt af vedkommende.

To lederinformanter giver udtryk for, at de ikke præcist kan erindre, at de har modtaget et elektronisk spørgeskema. En medarbejderinformant har aldrig hørt om dette spørgeskema.

En souschef er blevet orienteret af sin leder, men har ikke selv været inde at kigge på spørgeskemaet.

Resten af informanterne har haft åbnet for det elektroniske spørgeskema.

Det dominerende mønster er, at lederen/ledelsen ikke har informeret det pædagogiske personale om spørgeskemaundersøgelse, men truffet beslutning om ikke at besvare spørgeskemaet.

Informanter formulerer følgende typer af forklaringer:

- Den teknologiske forklaring. Tre informanter forklarer den manglende besvarelse med tekniske problemer. En informant fra en selvejende institution refererer til de selvejende institutioners problemer i forhold til det kommunale it-net, hvilket betyder, at elektronisk kommunikation generelt er vanskeliggjort. En anden informant giver udtryk for mangelfuld support fra kommunens side. En tredje informant mener, at vedkommende formodentligt er kommet til at slette spørgeskemaet ved en fejl.
- Driftsforklaringen. En informant fortæller, at institutionen i en længere periode har været evakueret til andre lokaliteter, hvilket har vanskeliggjort løsning af andre opgaver end at få hverdagen til at fungere. En anden informant fortæller, at sygdomsproblemer i institutionen har umuliggjort at beskæftige sig med andet end at få hverdagen til at fungere og flere informanter bruger manglende tid, som forklaring på den manglende besvarelse.
- Spørgeskemaforklaringen. En enkelt informant giver udtryk for, at spørgeskemaets længde, og dermed den tid det vil tage at besvare spørgeskemaet, er en forklaring på ikke at besvare det.

Informanter formulerer følgende typer af pædagogiske begrundelser:

- Pædagogisk prioritering af kerneopgaven. Mange informanter giver udtryk for, at mangel på tid og mangfoldigheden af opgaver, som skal løses, har som konsekvens, at opgaver, som ikke tolkes som kerneopgaver, nedprioriteres. Mange informanter giver udtryk for at det pædagogiske samvær med børnene er kerneopgaven.
- Manglende relevans af spørgeskemaundersøgelsen. En informant fortæller, at institutionen har prioriteret arbejdet med læreplanstemaet Naturen, hvorfor informanten ikke har fundet spørgeskemaundersøgelsen relevant for pågældendes institution.

3.2.1 Konklusion på bortfaldsanalysen

Bortfaldsanalysen viser, at der er overvejende stor sandsynlighed for, at spørgeskemaet ikke er formidlet via lederne til medarbejderne. De interviewede ledere har alle forskellige begrundelser for og årsager til at spørgeskemaet ikke er formidlet videre.

Under alle omstændigheder viser det, at det ikke er lykkedes at committe ret mange ledere på denne opgave og at mange ledere ikke vurderer, at evalueringen har den store relevans, nytte og mening. Det er således et problem, at deltagelsen i evalueringen har været baseret på et frivillighedsprincip, og at det ikke er lykkedes at motivere lederne til at kunne se nytte, mening og relevans af evalueringen.

4. Resultater af forundersøgelsesinterviewene

Formålet med forundersøgelsen var dels at afdække, hvordan centrale aktører i projektet tænker om projektets centrale temaer med henblik på at kvalificere undersøgelsen, dels at give evaluator indblik i deltagernes indhøstede erfaringer med projektet. Forundersøgelsen skulle generere meningsfulde begreber, som kunne anvendes i udarbejdelsen af spørgeskemaer og efterfølgende interviews. For det andet skulle forundersøgelsen bruges til at frembringe data med relevans for evalueringens operationaliserings spørgsmål. Analysen af disse data præsenteres senere i rapporten.

Forundersøgelsen blev gennemført som tre fokusgruppeinterviews. Det ene fokusinterview var med to dagplejere, en pædagog og en pædagogmedhjælper, et fokusinterview med tre pædagogiske konsulenter og et fokusinterview med seks daginstitutionsledere. Interviewene blev gennemført november 2008. Alle interviewene rundede følgende tre hovedtemaer:

a) incitamentstrukturen b) indsatsområderne og c) effekterne. Interviewguiden er vedhæftet som bilag.

4.1 Incitamentstrukturen

Af uddannelsesmæssige initiativer er følgende efteruddannelser gennemført:

- **Diplomuddannelse i idræt:** 6 ugers fuldtids uddannelse. Målgruppen: Dem der havde lyst, og det blev annonceret. 15 ansøgere. Alle gik til eksamen, alle gennemførte.
- **Ambassadøruddannelse:** Pædagogisk personale som skal implementere pædagogisk idræt i dagligdagen. Et tre-dages kursus.
- **Coachuddannelse:** Målgruppen er pædagogisk personale, som i forvejen arbejder med idræt og som eventuelt er aktive i foreningslivet. Coachuddannelsen beskæftiger sig bl.a. med hvordan inde- og udearealer kan anvendes til bevægelse. Coachens opgave er, at kunne inspirere og rådgive institutionerne. Der er uddannet 20 coaches.
- **Uddannelsesstilbud til dagpleje og medhjælpere:** Kursus over 2 år, aften kursus, på bachelorniveau – enkeltfag. De startede med 20, og der er 14 tilbage.

4.2 Indsatsområder

4.2.1 Pædagogiske tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse

Hvordan arbejder I med krop og bevægelse i dagpleje og daginstitution?

Dagplejere og pædagoger fortæller, at kurset har haft den betydning, at de er blevet mere kvalificeret til, at iagttage barnet i forhold til barnets udviklingsbehov og bruge redskaberne til at træne børnene målrettet. Lederne giver udtryk for, at der er stor spredning i implementeringsgrad: én leder fremhæver, at de som institution ikke prioriterer bevægelse, en anden leder fortæller, at de altid har arbejdet med bevægelse men at de har øget aktiviteterne og fået en større bevidsthed om at integrere bevægelse i hverdagsaktiviteter. Den tredje leder fortæller, at de integrerer temaerne musik og bevægelse og arbejder mere projektorienteret. Derudover fremhæves coach og ambassadøruddannelsen som centrale inspirationskilder i forhold til personalet og til forældrearrangementer.

Dagplejer/ pædagog 1	Dagplejer/ pædagog 2	Leder 1	Leder 2	Leder 3
<p>Jeg er blevet klogere, og kigger på børnene på en anden måde.</p> <p>Hvordan man som dagplejer/pædagog er bedre til at iagttage barnet og dets udviklingsbehov og sætte målrettet ind.</p>	<p>En anden forklarer det på den måde, at hvor hun tidligere iagttog barnet og konstaterede hvor barnet var i sin udvikling, har hun nu redskaber som gør, at hun kan træne børnene og dermed sætte ind med en målrettet pædagogisk indsats.</p>	<p>En leder fortæller, at de altid har arbejdet med bevægelse, men nok har øget aktiviteterne og har fået en større bevidsthed om hvordan man i konkrete hverdagssituationer kan anvende bevægelse.</p>	<p>En leder fortæller om temauger ”hvor det hele er tilrettelagt med mål og proces”. Lederen fortæller, at hendes institution er en musikinstitution og musik og bevægelse bliver koblet med hinanden.</p>	<p>En tredje leder fortæller, at institutionen ikke specifikt har prioriteret bevægelse.</p>

4.2.2 Forandring og nyindretning af de fysiske rammer

Pædagog, dagplejer og leder giver alle udtryk for, at de eksisterende rammer inde og ude kan anvendes til hverdagsbevægelse fx dreje på en kontorstol, løbe på gangene osv. I uderummet er der en leder der refererer til, at de fysiske rammer fx legepladsen kan udformes på en anden måde men også måder at anvende legepladsen på har forandret sig. Øget bevægelse i hverdagen er også udtryk for en forandret tolerancetærskel for, hvornår noget er farligt. De pædagogiske konsulenter forstår hverdagsbevægelse som sammenhængen mellem at tænke hverdagsting sammen med bevægelse og kobler hverdagsbevægelse sammen med en mobbepolitik i institutionerne.

Dagplejer/ pædagog 1	Dagplejer/ pædagog 2	Ledere	Pædagogiske konsulenter
<p>Det kunne fx være at dreje rundt på en kontorstol, at løbe på gangen og andet hvis det ikke er til fare for andre.</p>	<p>En øget bevægelse i hverdagen er også udtryk for, at informanterne har forandret deres tolerancetærskel for hvornår noget er farligt. Børn må godt slå sig, ”bare det ikke går helt galt”.</p>	<p>Én af lederne fortæller, at der er sket forandringer med de fysiske rammer i forhold til den konkrete udformning af det fysiske miljø (legepladsen), men også at måderne at anvende legepladser på har forandret sig.</p>	<p>Forstår hverdagsbevægelse som at tænke hverdagsting sammen med bevægelse fx at tage trappen hver gang. Det rykker for grænserne for hvad man må, fx må et barn på 3 år godt hoppe 60 cm, kravle op på bordet og ned eller kravle oven på stolene. De tænker (det sammen med en) mobbepolitik - for dem man har en kropslig relation til, mobber man ikke.</p>
<p>Pædagoger og dagplejere giver udtryk for, at de eksisterende rammer udenfor (legepladsen, naturen) kan anvendes til at styrke bevægelse i hverdagen.</p> <p>De eksisterende rammer indenfor kan også anvendes fx til at kravle op og ned af borde og stole.</p>			

4.2.3 Anerkendende pædagogik

En anerkendende tilgang defineres af de pædagogiske konsulenter som: *Pædagogens ydmyghed og respekt overfor det enkelte barn og dets ønsker om, at kunne og ville noget. En understøttende anerkendende pædagogik, hvor det har været hensigten, at se barnets hensigt frem for dets præstation.* De pædagogiske konsulenter fremhæver, at læreplanerne bygger på den anerkendende pædagogik og at mange institutioner i forvejen arbejder med forskellige sider af anerkendelsesbegrebet fx den systemiske tilgang eller marte meo. Pædagoger, dagplejere og medhjælpere giver udtryk for, at anerkendende pædagogik er en del af deres praksis fx ved at de kan se børns behov, men der anvendes ikke en bestemt metode. Målet er at børn bliver selvhjulpne, hvorfor de ser en sammenhæng mellem en anerkendende tilgang og at børns lyst til bevægelse øges.

4.3 Effekter

4.3.1 Børns lyst til bevægelse øges

Ifølge dagpleje- og pædagoginterviewet er der effekter i forhold til et øget engagement hos børnene i fx legestuen ,og de strukturerede aktiviteter har en transferværdi til børnenes egne lege efterfølgende. Pædagoger og dagplejere har et ønske om at udbrede forløbet for andre, og fremhæver coachordningen som central.

Dagpleje/pædagog 1	Dagplejer/pædagog 2
En dagplejer fortæller om et øget engagement hos børnene: "Når vi i legestuen begynder at sætte baner op, deltager børnene interesseret og aktivt". "Det skal udbredes og andre skal på kursus og coachordningen er central".	Pædagogmedhjælperen fortæller om transferværdi: "Når vi har haft en struktureret aktivitet med bolde, leger børnene bagefter selv med boldene".

4.3.2 Personalets arbejdsglæde

Det er den generelle vurdering, at projekt "Lille barn – bevæg dig – bliv glad" har øget arbejdsglæden. Dagplejer og pædagoggruppen fremhæver, at det at kunne sende dygtige "bevægebørn" videre betyder meget. Kurset har desuden den effekt, at det øger lysten til at blive i arbejdsfunktionen. Ledergruppen fremhæver flere forskellige positive effekter, fx fremhæves øget faglig stolthed og højnet faglig kvalitet, øget samarbejde på tværs af stuerne og forældrenes positive feedback. Én sideeffekt er, at det er en måde at fastholde pædagogerne i arbejdet.

Dagpleje/ pædagog 1	Dagpleje/ pædagog 2	Leder 1	Lederne	Pædagogiske konsulenter
<p>Det skaber glæde, at se et barn gøre succesfulde fremskridt. Gode redskaber til aktiviteter skaber arbejdsglæde, og børnenes anerkendelse betyder meget. Stolthed ved at sende dygtige ”bevægébørn” videre i systemet.</p> <p>En dagplejer fortæller, at hun glæder sig til at skulle starte op med den udfordring, det er at starte op med et nyt barn.</p>	<p>Der gives udtryk for, at personaleudvikling (kurser mv.) har en positiv effekt for lysten til at blive i sin arbejdsfunktion.</p>	<p>En leder peger på en generel fornemmelse af øget arbejdsglæde i form af glæde ved at formulere mål og følge op på disse, øget faglig stolthed samt et øget samarbejde på tværs af stuer.</p> <p>Desuden spiller forældrenes feedback og anerkendelse en stor rolle for arbejdsglæden.</p>	<p>Desuden vurderer lederne, at de pædagogiske læreplaner i samspil med projektet har højnet den faglige kvalitet af institutionernes arbejde.</p> <p>Højt sygefravær kan være en indikator på manglende arbejdsglæde.</p>	<p>Det har en effekt på <i>trivsel</i> i personalegruppen. At flere er af sted, og får det samme faglige input. Det har været rent positivt.</p> <p>Sideeffekt – ens fagområde har fået positivt løft = arbejdsglæde. Nu da pædagoger kan vælge og vrage – så er det en måde, at fastholde dem på.</p>

4.4 Delkonklusioner

4.4.1 Incitamentstrukturen

Der er gennemført en række understøttende aktiviteter i forbindelse med implementeringen af projekt ”Lille barn – bevæg dig – bliv glad”. *Diplomuddannelse* a seks ugers varighed. Der var femten ansøgere og alle gik til eksamen. *Ambassdøruddannelse* – et tre dages kursus for det pædagogiske personale. *Coachuddannelse* – hvor målgruppen er det pædagogiske personale der i forvejen arbejder med pædagogisk idræt. Der blev uddannet 20 coaches. Derudover var der et særskilt *uddannelsesstilbud til dagplejere og medhjælpere* – et kursus over to år på bachelorniveau. Der var 14 tilbage på kurset da interviewet blev gennemført.

4.4.2 Indsatsområder

Pædagogisk tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse. Pædagoger og medhjælpere er blevet opkvalificeret i forhold til pædagogiske tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse. Der er en stor spredning på implementeringsgrad mellem institutionerne. Generelt gives der udtryk for, at der arbejdes med indsatsen: Forandring og nyindretning af de fysiske rammer. De fysiske rammer (inde og ude) anvendes i højere grad til hverdagsbevægelse. Tolerancetærsklen er flyttet i forhold til, hvornår man som pædagog tænker, at noget er farligt for børnene. De pædagogiske konsulenter forstår hverdagsbevægelse som det, at kunne tænke hverdagsting sammen med bevægelse.

En anerkendende tilgang defineres af de pædagogiske konsulenter som: *Pædagogens ydmyghed og respekt overfor det enkelte barn og dets ønsker om, at kunne og ville noget. En understøttende anerkendende pædagogik, hvor det har været hensigten, at se barnets hensigt frem for dets præstation.* De pædagogiske læreplaner og pædagogisk praksis bygger på den anerkendende pædagogik. Målet er at børn bliver selvhjulpne, hvorfor informanterne ser en sammenhæng mellem en anerkendende tilgang og at børns lyst til bevægelse øges. Men der er indikationer på, at den anerkendende tilgang ikke nødvendigvis er forankret systematisk i praksis som følge af projektet.

4.4.3 Effekter

Det er pædagogers og dagplejers vurdering, at børns bevægelyst er øget som følge af projektet. Informanterne giver samstemmende udtryk for at projekt "Lille barn - bevæg dig - bliv glad" har øget personalets arbejdsglæde. Derudover har det været med til at højne den faglige kvalitet af arbejdet, skabt bedre samarbejde mellem faggruppen og forældre. Projektet er desuden en måde at fastholde pædagogerne på.

5. Resultater af spørgeskemaundersøgelsen

To spørgeskemaer blev udsendt til institutionspersonalet. De to målgrupper var medarbejdere og ledere. Spørgeskemaerne blev udsendt den 14. august 2008 og deadline for besvarelse af skemaerne var den 26. september 2008. På personalesiden havde 9 medarbejdere færdiggjort skemaet og på ledersiden havde 12 ledere færdiggjort skemaet. Gennemgående er der dog færre medarbejdere der i undersøgelsen har besvaret spørgsmålene, og på ledersiden er der gennemgående flere der har besvaret spørgsmålene. Der er derfor også et større internt bortfald i spørgeskemaundersøgelsen, hvilket får betydning for validiteten og kvaliteten af undersøgelsens resultater. Resultaterne for spørgeskemaet på ledersiden viser nogle tendenser, som vi har vurderet kan bibringe relevant viden til undersøgelsen.

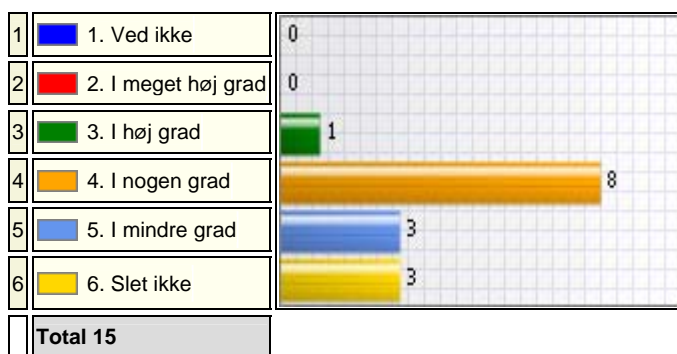
5.1 Incitamentstruktur

Antal efteruddannede i din institution?

På spørgsmålet om antallet af efteruddannede i institutionen tegnes der følgende mønster:

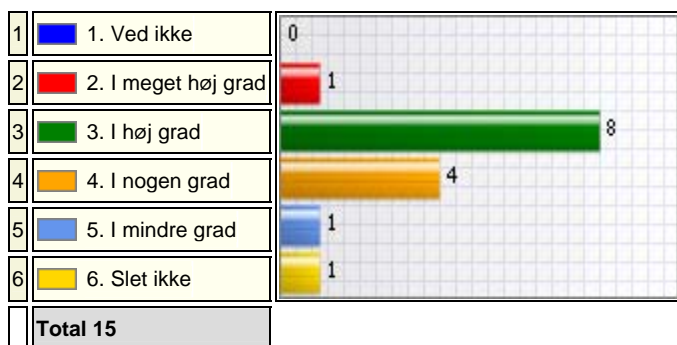
7 er blevet diplomuddannet i natur, 2 er blevet diplomuddannet i idræt, 4 har fået en bachelor, enkeltfag, 24 er blevet efteruddannet til idrætsambassadører i idræt, 10 er blevet efteruddannet til idrætsambassadører i natur, og det angives, at der er 7 personaler som har fået andre kompetencegivende kurser.

Efteruddannelsens betydning for implementering af projektet i din institution? Har institutionen justeret pædagogikken efter besøg af coachen?

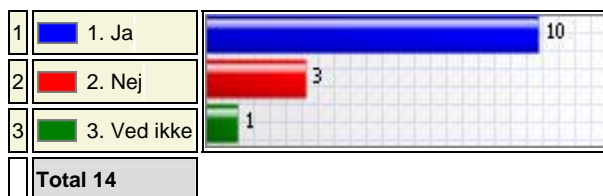
15 respondenter har besvaret spørgsmålet. En gruppe af respondenter på 8 svarer, at pædagogikken i nogen grad er justeret efter besøg af en coach, der er en respondent der svarer at pædagogikken er justeret i høj grad. Der er en anden gruppe, som enten har justeret pædagogikken i mindre grad (3) eller slet ikke (3) har foretaget justeringer.

Har personalets opkvalificering haft en betydning for implementering af projektet?

15 respondenter har besvaret spørgsmålet. På spørgsmålet om personalets opkvalificering har haft en betydning for implementering af projektet, så svarer hovedparten (8) af respondenterne, at det har haft det i høj grad. En mindre gruppe på 4 respondenter svarer, at det har nogen grad af betydning og to respondenter mener, at det enten har en mindre grad eller slet ingen betydning.

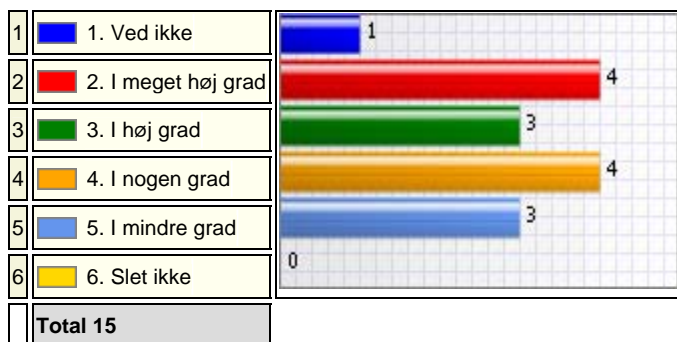
Ressourcepersonernes betydning for implementering af projektet i din institution. Med ressourcepersoner menes diplomuddannet, bachelor enkeltfag, coach, udrykningskorps og generelt opkvalificeret personale.

14 respondenter har besvaret spørgsmålet. Hovedparten (10) svarer at ressourcepersonerne har haft en betydning for implementering af projektet. Der er en mindre gruppe på tre respondenter, der ikke mener, at det har haft en betydning.

5.2 Indsatsområderne

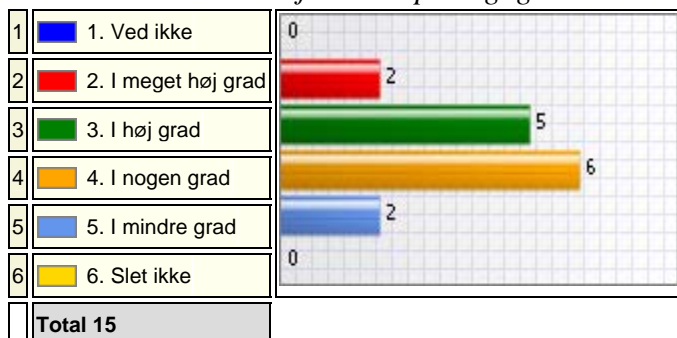
Indsatsernes betydning for implementering af projektet. Har institutionen arbejdet med pædagogiske aktiviteter via idræt?

På spørgsmålet om institutionen har arbejdet med pædagogiske aktiviteter via idræt er der en spredning på besvarelserne. 7 respondenter mener, at institutionen i meget høj grad til i høj grad har ar-

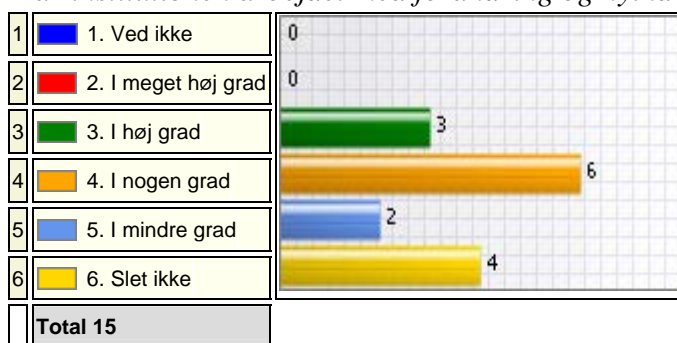
bejdet med pædagogiske aktiviteter via idræt, fire respondenter svarer i nogen grad, og tre svarer, at de i mindre grad har arbejdet med dette.

Har institutionen arbejdet med pædagogiske aktiviteter i naturen?

15 respondenter har besvaret. 7 respondenter svarer, at de i meget høj grad til høj grad har arbejdet med pædagogiske aktiviteter i naturen, 6 svarer i nogen grad, og to respondenter svarer i mindre grad.

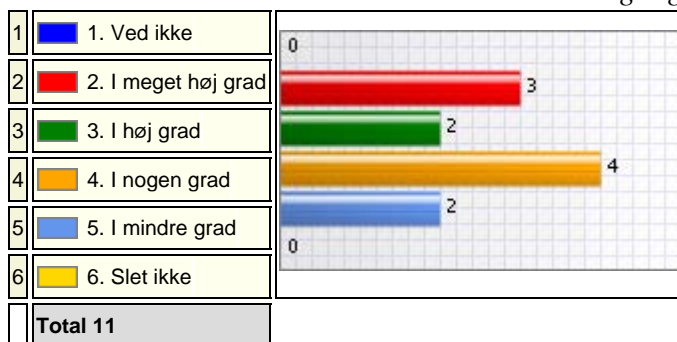
Har institutionen arbejdet med forandring og nyindretning af de fysiske rammer?

15 respondenter har besvaret dette spørgsmål. En gruppe på seks respondenter har i nogen grad arbejdet med ændring og nyindretning af rammerne, en mindre gruppe på tre har i høj grad arbejdet med dette, ligesom der er en mindre gruppe der i mindre grad har arbejdet med dette. Der er fire respondenter der slet ikke har arbejdet med dette indsatsområde.

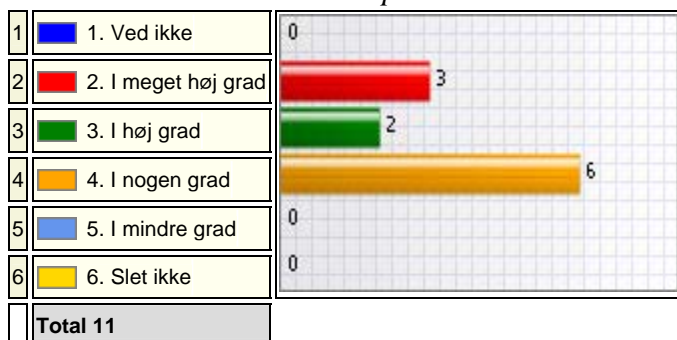
Sammenhængen mellem den anerkendende pædagogik, læreplanstemaerne og projektet og projektets betydning for kompetenceudvikling og arbejdsglæde.

Har din institution anvendt en anerkendende tilgang ifm. implementering af projektet?

11 respondenter har besvaret spørgsmålet. Der er en spredning i besvarelserne. Der er en gruppe på fem respondenter der i meget høj til høj grad har anvendt den anerkendende tilgang i forbindelse med implementering af projektet. 4 respondenter svarer i nogen grad og to svarer, at de i mindre grad har anvendt den anerkendende tilgang.

Har institutionen koblet læreplanstemaerne sammen med projektet?

11 respondenter besvarer spørgsmålet. Institutionerne har gennemgående koblet læreplanstemaerne sammen med projektet. Fem respondenter har i meget høj eller høj grad lavet denne kobling og seks respondenter har i nogen grad koblet læreplaner med projektet.

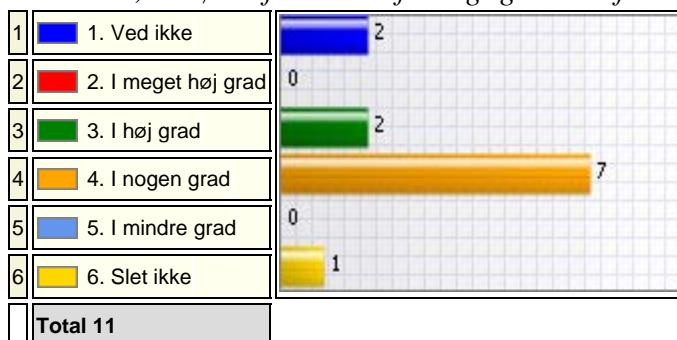
Har projektet bidraget til personalets kompetenceudvikling og arbejdsglæde?

11 respondenter har besvaret spørgsmålene. På spørgsmålet om projektet har bidraget til personalets kompetenceudvikling, svarer hovedparten (6) at det i høj grad har bidraget til dette, tre svarer i nogen grad. Én svarer i mindre grad og én svarer i høj grad.

Spørgsmålet, om projektet har bidraget til personalets arbejdsglæde, vurderes mindre positivt dvs. at der er en gruppe på fire respondenter der mener, at dette i høj grad er tilfældet, mens der er en gruppe på fem som mener, at dette i nogen grad er tilfældet. Én mener i mindre grad, og én mener i meget høj grad, at dette er tilfældet.

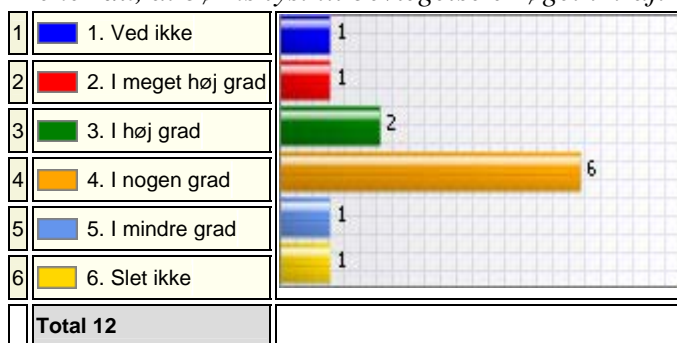
5.3 Effekter

Mener du, at børns forståelse for vigtigheden af bevægelse er øget i kraft af projektet?

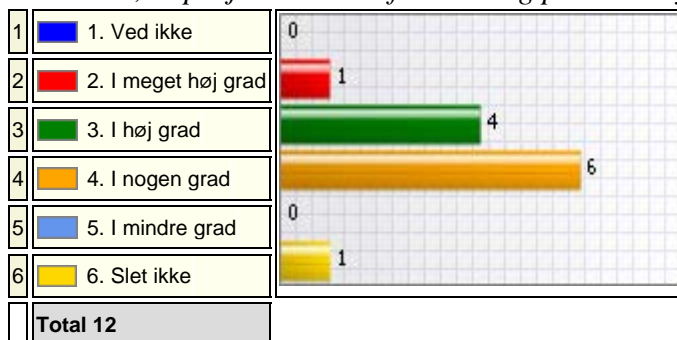
11 respondenter har besvaret spørgsmålet. Hovedparten af respondenterne mener, at børns forståelse for vigtigheden af bevægelse er øget i kraft af projektet.

Mener du, at børns lyst til bevægelse er øget i kraft af projektet?

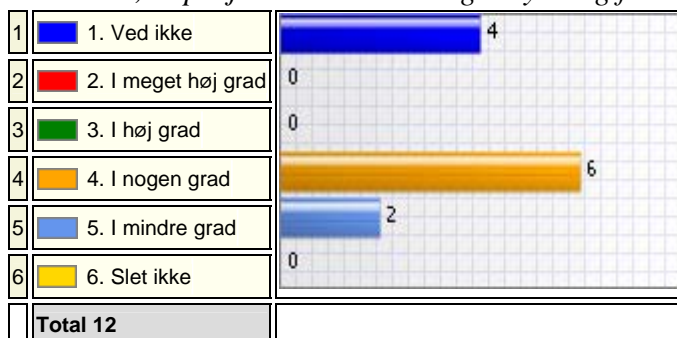
12 respondenter har besvaret spørgsmålet. Hovedparten mener, at børns lyst til bevægelse er øget i nogen (6) til i høj (2) og meget høj grad (1) i kraft af projektet.

Mener du, at projektet har haft en særlig positiv betydning?

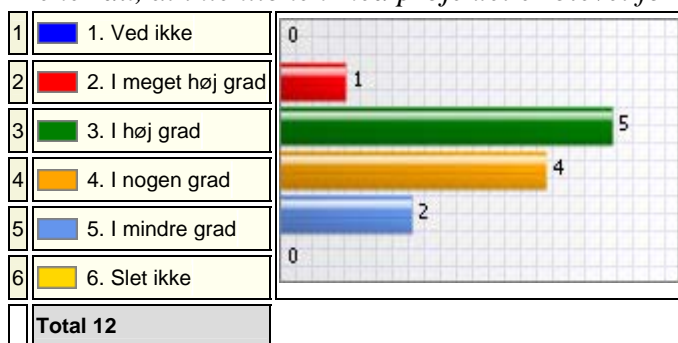
12 respondenter har besvaret spørgsmålet. Respondentgruppen er overvejende positiv på dette spørgsmål, der er seks respondenter, der svarer i nogen grad, fire respondenter svarer i høj grad, og én respondenter svarer i meget høj grad. På spørgsmålet om projektet har haft en særlig negativ betydning, svarer alle (12) respondenter, at det slet ikke har haft en negativ betydning.

Mener du, at projektet har en særlig betydning for udsatte børn?

12 respondenter har besvaret spørgsmålet. Halvdelen (6) mener, at projektet i nogen grad har en særlig betydning for de udsatte børn, fire respondenter ved ikke, om det har en betydning, og to respondenter mener, at det har en mindre grad af betydning.

Mener du, at intentionen med projektet er blevet forankret i institutionen?

Der er 12 respondenter der har besvaret spørgsmålet. Fem respondenter mener, at projektet i høj grad er blevet forankret i institutionen, fire mener at det i nogen grad er forankret og to mener at det i mindre grad er forankret.

5.4 Delkonklusion

Incitamentstruktur

Der er blevet efteruddannet personaler inden for alle kategorier. Institutionerne har i særligt høj grad taget imod tilbuddet om efteruddannelse til idrætsambassadører. Der er en gruppe på syv personaler, som har fået andre kompetencegivende kurser.

Incitamentstrukturens betydning for implementering af projektet

Om institutionen har justeret pædagogikken efter besøg af en coach, kan der tegnes to profiler: De institutioner, der i nogen grad har justeret pædagogikken, og de institutioner, der i mindre grad eller slet ikke har justeret deres pædagogik efter besøg af en coach.

På spørgsmålet om personalets opkvalificering har haft en betydning for implementering af projektet, svarer hovedparten, at det har haft en høj grad af betydning. Hovedparten af respondenterne mener, at ressourcepersonerne har haft en betydning for implementering af projektet.

Indsatsområder - Indsatsernes betydning for implementering af projektet

På spørgsmålene om institutionerne har arbejdet med pædagogiske aktiviteter via idræt og pædagogiske aktiviteter i naturen, tegner der sig tre profiler. En institutionsprofil, hvor der i meget høj til høj grad er arbejdet med implementeringen af disse indsats. En anden institutionsprofil, hvor der i nogen grad er arbejdet med disse indsats og endeligt et mindretal, som i mindre grad har arbejdet hermed. Der er en spredning på, om institutionerne har arbejdet med forandring og nyindretning af de fysiske rammer – der er institutioner, der har arbejdet med dette i nogen grad, der er en gruppe, der har arbejdet med dette i mindre grad til slet ikke.

Sammenhængen mellem den anerkendende pædagogik, læreplanstemaerne og projektet og projektets betydning for kompetenceudvikling og arbejdsglæde

Nogle institutioner har i meget høj til høj grad anvendt den anerkendende tilgang, andre institutioner har i nogen grad anvendt den anerkendende tilgang og endeligt har et mindretal i mindre grad. Hovedparten af institutionerne har koblet læreplanstemaerne til projektet, den ene klynge har i meget høj til høj grad arbejdet med denne kobling, og den anden klynge har gjort dette i nogen grad. Hovedparten af respondenterne mener, at projektet har bidraget til personalets kompetenceudvikling og arbejdsglæde, dog vurderes personalets arbejdsglæde mindre positivt som følge af projektet end som følge af personalets kompetenceudvikling.

Effekter

Hovedparten af respondenterne mener, at børns forståelse for vigtigheden af bevægelse er øget i kraft af projektet. Hovedparten mener, at børns lyst til bevægelse er øget i nogen til i meget høj grad i kraft af projektet. Respondenterne svarer, at projektet har en positiv betydning. Der kan ikke tegnes noget entydigt billede af, om projektet har en særlig betydning for udsatte børn. Der er en gruppe af institutioner, der mener, at det har en betydning, og en anden gruppe mener, at projektet har en mindre eller ingen betydning. Der kan tegnes tre forankringsprofiler: Institutioner der i høj grad har forankret projektet, institutioner der i nogen grad har gjort dette, og institutioner der i mindre grad har forankret projektet i institutionen.

6. Casestudierne

Institutionerne udvalgt til casestudier, er udvalgt på baggrund af en stratificeret, tilfældig udvælgelse. Institutionerne er valgt ud fra geografiske kriterier, og institutionstype kriterier: Integreerede institutioner, børnehaver eller vuggestuer. I alt er ni interviews med ni institutioner blevet gennemført.

Interviewene blev gennemført i januar måned 2009 med institutionsleder og/ eller pædagog. Interviewene er foretaget af en studentermedhjælper med udgangspunkt i en interviewguide udarbejdet af evaluatør. (Interviewguiden fremgår af bilag 2).

Interviewene blev optaget på MP3. Optagelserne er efterfølgende blevet videresendt til evaluatør, som på baggrund af interviewene har konstrueret nedenstående cases.

Casene er konstrueret ud fra følgende struktur: a) Faktuelle baggrundsoplysninger om institutionen, b) støttestruktur, c) indsatsområder og d) effekter.

6.1 Case 1

Institutionen er opført og taget i brug i 1992, og den har plads til ca. 100 børn. De 100 børn er fordelt på 7 stuer, der har navne efter træer: Bøgen, Linden, Birken, Poplen, Lærken, Kastanjen og Egen. De 7 stuer arbejder tæt sammen i 3 afdelinger: Bøgen og Linden - Birken og Poplen - Lærken, Kastanjen og Egen. Institutionen er en fuldt integreret daginstitution, og der er på alle 7 stuer børn mellem 0-6 år.

Lederen er interviewet.

6.1.1 Incitamentstruktur

Institutionen har ikke opkvalificeret medarbejdere gennem diplomuddannelsen. Institutionen har gjort brug af coachen tre gange i forbindelse med gennemførelse af aktiviteter i institutionen og coachen har derudover holdt et foredrag for personalet. Coach tilbuddet vurderes positivt bl.a. fremhæves det, at coachen "åbnede øjnene" for medarbejderne ved fx at gå tur baglæns på gaden. Der kom fokus på koncentration, koordination, bevægelse og motorik.

6.1.2 Indsatser

Institutionen har arbejdet med alle tre indsatsområder. Specielt indsatsområderne med naturen som arena for bevægelse, og pædagogisk tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse. Institutionen har arbejdet med rytmik én gang om ugen og der er tilrettelagt aktiviteter for hele huset. For de små er det hoppe- og løbeaktiviteter. For de store er det lege med fokus på følelser, sansede lege, slåskampe, danse og mange balancelege. Institutionen arbejder med bevægelsesaktiviteter ved både at alders- og kønsopdele børnene, men også hvor børnene er samlet, så de store børn kan være rollemo-

deller for de mindre børn. Institutionen har arbejdet med forandring og nyindretning af de fysiske rammer ved at skabe mere gulvplads til de små. Det fysiske rum er anvendt, hvor børnene skulle gå baglæns, op og ned ad trapper. Institutionen bruger desuden uderummet en del.

Institutionen tænker bevægelse ind i flere aktiviteter i hverdagen, fx har institutionen i forhold til vuggestuebørnene ladet de små gå ture (ikke sidde i barnevogn).

Bevægelse er koblet til læreplanen, idet der arbejdes med kroppen, hvor kropsdelene er placeret og deres funktion, retningsansen, samlinger med sang og rytmik, hvor sangene handler om kropsdelene, lege hvor der hoppes, tumles, løbes og rulles. Institutionen har leget gammeldags lege fx stå-trold, hvor de sociale aspekter er i fokus.

Institutionen arbejder ud fra den anerkendende pædagogik fx må børnene gerne lege på kontorstolene – køre rundt på stolen. Det er den generelle vurdering, at indsatserne har givet et ”skub i hverdagen”.

6.1.3 Effekter

Det har haft betydning for børns lyst til bevægelse, idet coachen inspirerede personalet til at have mere fokus på bevægelse. Børnene er vilde med rytmik, og de er mere fokuserede og koncentrerede i forbindelse med bevægelsesaktiviteterne. Det vurderes, at børn er glade for bevægelse. Det er vanskeligt at vurdere, om det har haft betydning for børns lyst til læring om bevægelse, men børnene er blevet mere bevidste om fx kropsdelene, sanserne osv. Én af effekterne er, at børnene ikke er så syge og er mere glade. Personalets arbejdsglæde er blevet større. Institutionen vil gerne have besøg af en coach igen – gerne to gange om året, evt. også med et oplæg fra coachen.

6.1.4 Konklusion

Institutionen har ikke opkvalificeret medarbejdere gennem diplomuddannelse, men har gjort brug af tilbuddet om besøg af idrætscoachene flere gange. Coachen har inspireret personalets tænkning og praksis i arbejdet med bevægelse.

Institutionen har arbejdet med alle tre indsatsområder og arbejder ud fra den anerkendende pædagogik. Især indsatsen med fokus på bevægelse har betydet et større fokus på bevægelse i den daglige praksis, hvilket også er blevet koblet til læreplanerne. Institutionen har arbejdet med bevægelse både i inde- og uderummet og har nyindrettet de fysiske rammer for i højere grad at kunne tilgodese bevægelse. Der er gennemført alders- og kønsopdelte aktiviteter i forbindelse med bevægelsesaktiviteterne.

Indsatserne har i højere grad haft betydning for børns lyst til bevægelse og i mindre grad for børns læring om bevægelse. Det er den generelle vurdering, at projektet har haft betydning for personalets arbejdsglæde, og der er ønske om at tilbud om coachbesøg gentages.

6.2 Case 2

Institutionen er en kombineret by- og skovbørnehave, hvor børnene er delt op i to grupper, som skiftevis er to uger i bybørnehaven og to uger i skovbørnehaven.

6.2.1 Incitamentstruktur

Institutionen har ikke fået opkvalificeret medarbejdere gennem diplom- eller ambassadøruddannelsen og har ikke gjort brug af coachtilbuddet. Institutionen har en pædagog, der er specialuddannet indenfor idræt, og institutionen gør brug af eksterne oplægsholdere. Institutionen har været skov-

børnehaven i 17 år og har selv mange års erfaringer med bevægelse, udeliv og brug og ændring af de fysiske rammer.

6.2.2 Indsatser

Institutionen arbejder med alle tre indsatsområder, dog ikke som følge af projekt ”Lille barn – bevæg dig – bliv glad”. Institutionen har for to år siden foretaget en strukturændring og efterfølgende koblet ændringer af de fysiske rammer med et øget fokus på bevægelse. På grund af strukturændringen skal alle nu bruge trapperne mere, fx skal de gå ned til garderoben, gå op ad trapper for at spise frokost. Institutionen har en sal, der anvendes meget. I forhold til naturen som arena for bevægelse, så bruges skoven meget hver dag fx i forbindelse med eventyr, hvor åen bliver til en del af eventyret med ”de tre bukkebruse”. Der arbejdes naturligt med at trille, hoppe, kravle, klatre, bygge bevægelser i naturen.

Der arbejdes med et sundhedsperspektiv, hvor nydelse og sansedelen indgår. Aktiviteterne skal være en nydelse i sig selv for børn og voksne. I og med at institutionen er en kombineret by- og skovbørnehave arbejdes der aktivt med pædagogisk tilrettelagte aktiviteter i byrummet og bevægelse i uderummet.

For to år siden skulle institutionen arbejde med læreplanstemaet krop og bevægelse. Det var en udfordring at indarbejde nye natur- og bevægelsesaktiviteter i den daglige praksis. En anden udfordring har været arbejdet med grupper med anden etnisk baggrund, hvor de danske forældre var glade for naturdelen, så havde forældre med anden etnisk baggrund en anden naturoplevelse fx i forhold til farlige dyr.

6.2.3 Effekter

Generelt har alle børn mulighed for at komme ud. Arbejdsglæde handler om, at cirkulere som medarbejdere mellem by- og skovbørnehaven. Det er hæmmende, at der er en del omsorgsarbejde (med blebørn). Det praktiske omsorgsarbejde fylder meget i hverdagen i naturen.

6.2.4 Konklusion

Institutionen har ikke fået opkvalificeret medarbejdere gennem projekt ” Lille barn - bevæg dig - bliv glad”. Institutionen er en kombineret by- og skovbørnehave, og der arbejdes meget med natur, bevægelse og brug og forandring af de fysiske rammer – forstærket gennem læreplansarbejdet. Institutionen bruger både byrummet og naturrummet i forhold til bevægelsesaktiviteter. Børnene lærer om bevægelse både i byen og i skoven, og generelt er børnene og deres forældre glade for udelivet. Der er grupper af forældre med anden etnisk baggrund, som har en anden naturopfattelse. Informanterne fremhæver at arbejdsglæde er, at de kan cirkulere mellem de to institutionstyper, men at det har været hæmmende, at have en del blebørn med i skovbørnehaven.

6.3 Case 3

Institutionen er en stor integreret institution for 0-6 årige børn. Der er 60 vuggestuebørn og 83 børnehavebørn.

Institutionen er et resultat af en fusion mellem to selvstændige institutioner, som for to år siden fusionerede.

Institutionen består af to hjemmehuse samt en skovbørnehave.

Der er cirka 35 ansatte, hvor hovedparten er pædagogisk uddannede. Der er et ledelsesteam bestående af fire personer: To afdelingsledere, souschef og leder.

Interviewet foregår med souschefen, som karakteriserer børn og forældre, som velfungerende og bestyrelsen som aktiv.

6.3.1 Incitamentstruktur

Institutionen har to medarbejdere, som har taget den pædagogiske diplomuddannelse; derudover har flere medarbejdere været på kortere kurser. Resultatet af disse efteruddannelser har været ”at medarbejderne er kommet tilbage fuld af gode ideer”.

Dette har bl.a. udmøntet sig i mange konkrete pædagogiske aktiviteter med fokus på bevægelse.

Disse aktiviteter har både været pædagogisk planlagte forløb, og projekter og rutinemæssige aktiviteter, hvor bevægelse er blevet styrket.

Der er skabt en større fælles bevidsthed på institutionen om betydningen af fysisk aktivitet, og der er taget mange initiativer, som fremmer den fysiske aktivitet.

Det fylder også en del i personalets samarbejde.

Institutionen har gjort brug af idrætscoach ved flere lejligheder. Idrætscoachen har holdt oplæg om bevægelse og betydningen heraf til et forældremøde og et personalemøde, samt anvist hvordan institutionen kan anvende coachen. Desuden har coachen fungeret som konsulent for de medarbejdere på institutionen, som har været på kursus.

6.3.2 Indsatsområder

Institutionen har arbejdet med alle tre indsatsområder, men de to af indsatsområderne har ikke været en del af institutionens deltagelse i projekt ”Lille barn – Bevæg dig – og vær glad”.

Legepladsen i forbindelse med de to hjemhuse karakteriseres som god og med gode udfordringer: Gode legeredskaber og et miljø med små bakker og buske.

I skovbørnehaven indgår naturen som arena for bevægelse, og dette indsatsområde er en del af skovbørnehavens pædagogiske profil.

Indsatsområdet om pædagogiske aktiviteter med fokus på bevægelse har bl.a. udmøntet sig i følgende:

- Et projekt med idrætsdage over tre dage
- Dans og motorik
- Bevægelse integreret i hverdagen fx at barnet bruger skammel, når det skal nå noget.

Det har været fremmede for institutionens arbejde med bevægelse, at pædagogiske medarbejdere er blevet uddannet gennem diplomuddannelse og kurser.

Institutionen har mere fokus på bevægelse end tidligere, men bevægelse er ikke blevet koblet med de pædagogiske læreplaner. Læreplanerne er først nu ved at være implementeret, idet fusionen mellem de to institutioner har fyldt meget.

Anerkendelse er en central værdi i institutionen såvel i samspillet mellem børn og personale som i samarbejdet mellem de ansatte og samarbejdet mellem ansatte og ledelse.

En anerkendende tilgang til børn handler ifølge souschefen om at tage børnene seriøst; at lytte til dem og insistere på ligeværdighed.

6.3.3 Effekter

”Børn bevæger sig spontant med glæde”, hvorfor det kan være vanskeligt at udsige, hvilken effekt projektet isoleret set har haft på børnenes lyst til at bevæge sig.

Men fx er der børn, som hjemme viser forældre, hvad de har lært i et rytmikforløb.

Det er især blandt vuggestuebørnene, at souschefen kan konstatere et læringsmæssigt udbytte. Det udbytte kan fx være at børnene lærer at holde hinanden i hånden; at børnene lærer at danse rundt om hinanden.

Især den fysiske og sociale sundhed er blevet påvirket. Den fysiske sundhed i form af at børnene bevæger sig mere og den sociale sundhed i form af glæden ved at bevæge sig sammen med andre. Den psykiske sundhed er det ”sværere at sige noget om”. Denne dimension anskues mere som et resultat af det nære forhold mellem personale og børn samt den anerkendende tilgang.

Endeligt vurderes det, at projektet har givet et godt fagligt input til de, der er blevet uddannet samt haft en positiv afsmittende effekt på personalets arbejdsglæde.

6.3.4 Konklusion

Institutionen har haft to medarbejdere igennem diplomuddannelsen, og har gjort brug af det kommunale tilbud om coachstøtte.

Institutionen har arbejdet med alle tre indsatsområder og med en anerkendende tilgang i såvel relationen mellem børn og voksne som i relationen mellem voksne.

De fysiske rammer for bevægelse er gode, og skovbørnehaven bruger i hverdagen naturen som arena for bevægelse.

Projekt ”Lille barn – bevæg dig – bliv glad” har resulteret i, at der er flere planlagte pædagogiske aktiviteter for børnene. Bevægelse er ikke blevet koblet med de pædagogiske læreplaner.

Projektet har haft en positiv fysisk og social sundhedseffekt, og især hos vuggestuebørnene kan der konstateres et læringsmæssigt udbytte.

Endeligt har projekt haft en positiv afsmittende effekt på personalets arbejdsglæde.

6.4 Case 4

Institutionen er en vuggestue med 48 børn fordelt på 4 stuer. Børnene er fra et halvt år og op til tre år. Der er 15 voksne ansat.

Interviewet foregår med en leder og en medarbejder.

6.4.1 Incitamentstruktur

Institutionen har to medarbejdere, som har været på kursus i motorik, bevægelse og rytmik.

Institutionen har haft et enkelt besøg af en idrætscoach. Coachen skulle kigge på de fysiske rammer. Efterfølgende blev coachen syg, men institutionen har selv haft fokus på at udnytte de fysiske rammer bedst muligt.

6.4.2 Indsatsområder

Institutionen har ikke beskæftiget sig med de tre indsatsområder, som et resultat af projektet, men som noget institutionen i forvejen beskæftigede sig med, hvorfor ”det indgår naturligt i vores hverdag”.

Af pædagogiske aktiviteter med børnene nævnes som eksempel, at institutionen i vinterhalvåret disponerer over en hal to gange om ugen. Her deltager børn fra mellemgruppe og den store gruppe i aktiviteter, som har fokus på bevægelse. Disse aktiviteter er fx rytmik, lege med bolde, rulle rundt. Målet med aktiviteterne er at få børnene til at deltage.

Legepladsen er uhyre populær undtagen hos ”de store piger, som hellere vil lege med dukker”.

Indsatsområderne vurderes til at være integreret i institutionens hverdag og institutionens arbejde med de pædagogiske læreplaner, hvorfor arbejdet med de tre indsatsområder ikke anskues som et resultat af Projekt "Lille barn – bevæg dig – bliv glad", men et resultat af institutionens "naturlige" pædagogiske praksis.

Et resultat af projektet er dog, at institutionen i højere grad har en større fokusering på de små børn og bevægelse.

6.4.3 Effekter

"Børn bevæger sig naturligt og har lyst til at bevæge sig", hvorfor projektet isoleret set ikke vurderes til at have haft nogen betydning i forhold til børns lyst til bevægelse.

En positiv sundhedseffekt af bevægelse og fysisk aktivitet er, "at der opstår flere konflikter, når børnene ikke kan komme ud" og udfolde sig.

6.4.4 Konklusion

Institutionen har haft to medarbejdere på kursus, og haft besøg af en coach en enkelt gang. Institutionen har implementeret de tre indsatsområder og koblet disse med implementering af de pædagogiske læreplaner, hvorfor projektet isoleret set ikke har haft den store betydning. Dog har den kommunale indsats betydet, at institutionen i højere grad har fokus på de små børn og bevægelse.

6.5 Case 5

Institutionen er selvejende med driftsoverenskomst med kommunen. Det er en integreret institution med 51 børn fra ½ år til 12 år.

Interviewet er et telefoninterview med lederen af institutionen.

6.5.1 Incitamentstruktur

Ingen af medarbejderne har taget den pædagogiske diplomuddannelse, men to af medarbejderne har været på kursus og er blevet idrætsambassadører. Den ene af de to medarbejdere er ikke længere på institutionen.

Institutionen har gjort brug af en coach til henholdsvis et personalemøde og et forældremøde. På personalemødet gav coachen ideer til hvordan institutionen kan anvende eksisterende fysiske rammer til at styrke bevægelse hos børnene, og på forældremødet gav coachen ideer til forældrene om hvordan de kan styrke børns bevægelse hjemme.

Uddannelsen til idrætsambassadør og besøg af idrætscoach har haft den betydning, at institutionen har fået mere fokus på bevægelse.

6.5.2 Indsatsområder

Institutionen har ikke arbejdet specielt med de tre indsatsområder, som et resultat af projektet. Institutionen bruger i forvejen naturen meget i forbindelse med ekskursioner. Derudover er der hver uge rytmiske aktiviteter på programmet; institutionen har projekter om "krop og bevægelse" og endeligt er legepladsen blevet ændret inden for de senere år.

Institutionen arbejder med en anerkendende tilgang til børnene. Konkret gøres det ved i hverdagsituationer at opfordre børnene til at bevæge sig.

Institutionen har flere projekter i løbet af året om "krop og bevægelse". Disse projekter kobles til arbejdet med de pædagogiske læreplaner.

Lederen fremhæver to faktorer, som har været fremmende for projektets ideer. For det første har det skabt et større fokus på institutionen om bevægelse og betydningen heraf; for det andet har uddannelse af medarbejdere og besøg af idrætscoach været fremmende.

6.5.3 Effekter

En væsentlig effekt er, at personalet har fået mere fokus på bevægelse og at der er mere fokus på børn med motoriske vanskeligheder.

Samtaler med børnene har resulteret i, at børnene udviser en større bevidsthed om vigtigheden af bevægelse.

Endeligt har projektet haft en positiv betydning for arbejdsglæden hos nogle i personalegruppen.

6.5.4 Konklusion

Institutionen har fået uddannet to idrætsambassadører, hvoraf den ene ikke længere er ansat på institutionen.

Institutionen har haft to besøg af idrætscoach; til et personalemøde og til et forældremøde.

Institutionen arbejder i forvejen med de tre indsatsområder og kobler projekter om ”krop og bevægelse” med implementering af de pædagogiske læreplaner.

Institutionen har fået mere fokus på bevægelse og betydningen heraf og især mere fokus på børn med motoriske vanskeligheder.

Børnene er blevet mere bevidste om betydningen af bevægelse, og nogle medarbejders arbejdsglæde er øget.

6.6 Case 6

Denne institution er en stor integreret institution normeret til 126 børn i alderen 0-6 år.

Interviewet er et telefoninterview med en pædagog fra institutionen.

6.6.1 Incitamentstruktur

To af institutionens personale har taget den pædagogiske diplomuddannelse, den interviewede pædagog og institutionens leder. Derudover er et par af medarbejderne blevet uddannet til idrætsambassadører og et par af medarbejderne efteruddannet i henholdsvis natur og idræt.

Effekter af uddannelserne er dels at det lærte bruges i den enkeltes egen praksis, dels bruges i supervision af kolleger.

Institutionen har også gjort brug af kommunens idrætscoaches. Dels har der været idrætscoaches til personalemøder 2-3 gange, dels har personalet på institutionen gjort brug af coachene til faglig-pædagogisk sparring. Denne sparring er dels foregået som telefonisk rådgivning, dels ved at coachene har overværet aktiviteter i institutionen og givet fagligt feedback.

Samlet set vurderes uddannelsen af personalet samt idrætscoachenes rådgivning/sparring at have forbedret planlægning og evaluering af bevægelse i institutionen og dermed sikret en høj faglig kvalitet i det daglige arbejde.

6.6.2 Indsatsområder

Institutionen har ”arbejdet lidt med det hele”. Der er mere fokus på bevægelse i hverdagen, og institutionen er blevet bedre til at udnytte de fysiske rammer.

Der er flere planlagte pædagogiske forløb; der er ”mere bevægelse i dag end tidligere”, ”Hver dag er der en aktivitet, som er bevægelsesorienteret. Sanglege og motoriklege”. Desuden giver informanten eksempel på, hvordan børnene anvender det, de præsenteres for i de planlagte aktiviteter i deres egne selvorganiserede aktiviteter: ”Børnene er begyndt selv at lave motorikbaner”.

Institutionen udarbejder skilte med, hvorfor det er godt at cykle, hvorfor det er godt at gynte. Disse skilte bliver hængt op i institutionen og fungerer dels som en påmindelse til børn og personale om vigtigheden af bevægelse og som information/inspiration til forældrene. Desuden prioriteres dokumentation højt. Især anvendes fotodokumentation, som anvendes på plancher. Disse plancher indeholder ud over fotos beskrivelser af, hvad og hvorfor samt hvordan det styrker børnene og børnenes kompetencer (kobling til de pædagogiske læreplaner).

Den anerkendende pædagogiske tilgang er forankret i ”omgangstonen i huset”. Denne tilgang arbejdede institutionen også med inden projekt ”Lille barn – bevæg dig – bliv glad”. Den anerkendende tilgang handler for informanten om at være lyttende, nærværende og at byde positivt ind. Tilgangen gælder alle relationer: Relationerne til børn og forældre og relationerne imellem personalet.

Af hæmmende faktorer for at styrke bevægelse i institutionens hverdag nævnes sygdom i personalet samt for mange børn. Af fremmende faktorer peges der især på personalets engagement og iverksomhed som vigtige faktorer.

6.6.3 Effekter

Om børnenes lyst til bevægelse er øget sammenlignet med tidligere kan være vanskeligt at sige noget kategorisk om. Men der er flere eksempler på, at børnene bruger det, de præsenteres for under planlagte aktiviteter, i deres egne selvorganiserede aktiviteter.

Effekter på sundheden er det også vanskeligt at sige noget definitivt om. Men informanten nævner, at børnene udviser glæde under såvel de planlagte aktiviteter som i deres egne selvorganiserede aktiviteter.

Endeligt har det påvirket personalets arbejdsglæde positivt. Personalet arbejder hver dag med bevægelse og fysisk aktivitet.

6.6.4 Konklusion

Institutionen har fået uddannet to ansatte i den pædagogiske diplomuddannelse samt fået uddannet et par idrætsambassadører og efteruddannet et par medarbejdere indenfor henholdsvis natur og idræt. Institutionen har desuden anvendt det kommunale tilbud om idrætscoaches til henholdsvis informative opgaver og til faglig-pædagogisk sparring.

Den faglige kvalitet af såvel planlægning, evaluering og dokumentation af planlagte pædagogiske aktiviteter er øget i projektperioden.

Institutionen har arbejdet med alle tre indsatsområder. Bevægelse er blevet styrket i form af flere planlagte pædagogiske aktiviteter med fokus på bevægelse, samt ved at børnene anvender elementer fra de planlagte aktiviteter i egne selvorganiserede aktiviteter. Den anerkendende tilgang er integreret i relationerne i institutionen.

Det kan være vanskeligt at dokumentere effekter af projektet, men der er indikatorer på, at børnenes lyst til bevægelse er øget, samt at børnene udviser glæde ved bevægelse. Personalets arbejdsglæde og engagement er øget.

6.7 Case 7

Institutionen er en privatejet institution. Der er 120 børn fordelt på 7 stuer; 4 vuggestue grupper med 12 børn på hver stue og 3 børnehavestuer med henholdsvis 23, 23 og 24 børn i grupperne.

Lederen er interviewet telefonisk.

6.7.1 Incitamentstruktur

Institutionen har haft en medarbejder på diplomkurset, som efterfølgende gik på orlov. Institutionen har haft besøg af en idrætscoach én gang, og vedkommende blev anvendt til rytmik. Der var ingen personaler, der kom af sted på ambassadørkurset. Intentionen var, at der skulle én af sted på kost og én på idræt.

Idrætscoachen kom i starten af 2008 i vuggestuen. Institutionen fik et godt udbytte ud af besøget. Årsagerne til, at der ikke var personaler på ambassadøruddannelsen, har dels været strejken og derefter sommerferien. Derudover er det vurderingen, at der kom forskellige meldinger fra kommunen og at "det hele" var lidt rodet. Institutionen vurderer, at det var et godt initiativ, og de gerne ville have været med på kurset.

Besøget af coachen har betydet, at institutionen arbejder med rytmik én gang om ugen i børnehaven og i vuggestuen. Institutionen har haft en rytmikpædagog ansat. Det vurderes, at hvis institutionen havde fået uddannet personale indenfor området, så ville det have gjort en større forskel i institutionen.

6.7.2 Indsatsområder

Institutionen har ikke haft personaler på efteruddannelse, og det er informantens vurdering, at det ikke har haft betydning for indsatsområderne. Besøget af coachen har betydet, at institutionen arbejder med rytmik én gang om ugen i børnehaven stuevis og i vuggestuen deles børnene op. Rytmik anvendes også udenfor med børnehavebørnene.

Institutionen bruger ikke de fysiske rammer til bevægelse, idet der tages hensyn til børnenes sikkerhed. Informanten vurderer, at bevægelsesfriheden for børnene er blevet mindre på grund af krav om sikkerhed.

Naturen anvendes som arena for bevægelse ved, at børnene kommer meget ud. Der er en klatrebane og en høj på legepladsen, som anvendes til at klatre og kravle på. Derudover er der en fodboldbane, som anvendes.

Institutionen har mere fokus på bevægelse gennem læreplanerne. Institutionen bestræber sig på at skabe sunde børn gennem snak om kost og hygiejne. I institutionens læreplan står der, at de vil udfordre børnene i forhold til fin- og grovmotorikken gennem brugen af materialer og redskaber, og at institutionen vil udfordre børnene i det motoriske og sanssemæssige gennem fælles aktiviteter med fokus på det enkelte barns udvikling.

6.7.3 Effekter

Projektet har derfor ikke haft betydning på børns lyst til bevægelse. Institutionen vurderer, at børn altid har lyst til at bevæge sig. Børn i daginstitutionsalderen bevæger sig hele tiden. Hvis medarbejderne havde været med på kurset, er det vurderingen, at det ville have haft en betydning for deres arbejdsglæde.

6.7.4 Konklusion

Institutionen har haft én medarbejder på diplomuddannelse, men hun gik på orlov. Der er modtaget coachstøtte én gang, og det var intentionen, at to medarbejdere skulle på ambassadørkursus, hvilket ikke blev til noget. Institutionen arbejder især med indsatsområderne indenfor natur og bevægelse og ikke med ændringer af de fysiske rammer, men ikke som følge af projektet. Især de pædagogiske læreplaner har betydet, at der er øget fokus på bevægelse.

Det er informantens vurdering, at projektet ikke har haft betydning på børns lyst til og læring om bevægelse. Hvis medarbejderne havde været med på kurset, er det vurderingen, at det ville have haft en betydning for deres arbejdsglæde.

6.8 Case 8

Institutionen er en kommunal børnehave. Institutionen har 87 børn, heraf 10 mellem 2-3 år og 77 3-6-årige samt 15 voksne. Institutionen er et flot gammelt hus, oprindeligt fra ca. 1770 i to etager. Huset er opdelt i 5 stuer med hhv. 13, 14, 19, 19 og 22 børn. Til hver stue er der tilknyttet 2-3 pædagoger og pædagogmedhjælpere.

Der er gennemført interview med lederen af institutionen.

6.8.1 Incitamentstruktur

Institutionen har haft én medarbejder på diplomuddannelse i natur, og to medarbejdere er blevet uddannet som ambassadører. Coachen var i institutionen én gang og kom derefter ikke mere. Coachen var ude for at orientere sig om institutionen og orientere institutionen om, hvad vedkommende kunne anvendes til. Institutionen har ikke sidenhen anvendt en coach. De uddannede personaler har præget institutionen og pædagogikken ved, at de aktivt går mere ind i den store børnegruppe og præger legene. Det er især den store børnegruppe, der har været på koloni i efteråret og som snart skal i skole, der har været involveret i aktiviteterne. De nye aktiviteter er fx et udeværksted som anvendes til tegne-, male- og andre projekter. Institutionen har en kæmpe legeplads og en gymnastiksal som bruges én gang om ugen i vinterhalvåret. Der er gode fysiske rammer, og det er et hus med mange trapper, som også inddrages fx ved at lære at gå på trapper.

6.8.2 Indsatser

Der er arbejdet med alle tre indsatsområder. Der er mere fokus på bevægelse i og med, at det også indgår som et læreplanstema. Pædagogisk tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse indarbejdes i alle projekter, fx er der lige nu en arbejdsgruppe, som skal arbejde med en børne- og bevægelsespolitik og de deraf afledte aktiviteter. De pædagogiske aktiviteter er implementeret som en del af de pædagogiske læreplaner. Uderummet er taget mere i anvendelse, idet der er etableret et udeværksted. Der arbejdes ud fra en anerkendende pædagogik. Institutionen har haft foredrag i emnet; anerkendende relationer. Tre gange har der været afholdt oplæg omkring dette på de pædagogiske dage, og det er skrevet ind i årsplaner som et kerneområde, der arbejdes med.

Projekt "Lille barn – bevæg dig - bliv glad" vurderes at have en positiv afsmittende virkning på institutionens pædagogik og aktiviteter. Det var hæmmende, at den ene ambassadør rejste fra institutionen. Reaktionen fra de personaler på ambassadørkursen var, at der var mere fokus på natur og idræt end bevægelse, hvorfor denne medarbejder tog diplomuddannelsen. Institutionen har hele tiden arbejdet meget med bevægelse, og det er vanskeligt at vurdere, om der er kommet mere bevægelse ind i institutionen.

6.8.3 Effekter

Institutionen vurderer, at det er vanskeligt at svare på, om indsatserne har haft effekt på børns bevægelseslyst. Børnene er generelt meget glade for at være i gymnastiksalen og udenfor. Ligeledes er det vanskeligt at vurdere, om projektet har haft betydning for børns læring om bevægelse. Det er institutionens oplevelse, at børnene synes, det er spændende at komme ned til salen, men det er vanskeligt entydigt at koble dette til projektet. Projektet har haft en betydning for personalets arbejdsglæde. Vedkommende, der havde kursus i naturdelen, kom tilbage og gav inspiration til udeliv, udeværksted og til, hvordan legepladsen kunne ændres. Det var givende for institutionen.

6.8.4 Konklusion

Institutionen har haft én medarbejder på diplomuddannelse i natur, to medarbejdere er blevet uddannet som ambassadører. Coachen var i institutionen én gang og kom derefter ikke mere.

Der er arbejdet med alle tre indsatsområder og med den anerkendende tilgang. Der er mere fokus på bevægelse i og med, at det også indgår som et læreplanstema, og bevægelse indarbejdes i alle projekter.

Projektet har haft en positiv effekt på personalets arbejdsglæde, men det er vanskeligt at vurdere, om det har haft en betydning for børns lyst til bevægelse og børns læring om bevægelse. Det er en generel vurdering, at projektet har haft en positiv afsmittende virkning på institutionens pædagogik og aktiviteter

6.9 Case 9

Institutionen er fra 1945. Institutionen har børn i alderen fra 3-6 år. Der er 4 pædagoger, 3 pædagogmedhjælpere og 1 studerende tilknyttet. Institutionen er en selvejende institution med en normering på 40 børn.

En pædagog fra institutionen er interviewet.

6.9.1 Incitamentstruktur

Institutionen har en medarbejder, som har taget den pædagogiske diplomuddannelse, derudover har to medarbejdere taget ambassadøruddannelsen. Idrætscoachene har besøgt institutionen seks gange, men de er ikke blevet opsøgt sidenhen. Institutionen syntes ikke, det gav noget. Coachene observerede, hvad der skete på legepladsen. Ambassadøruddannelsen vurderes som super godt. Kurserne har sat fokus på, hvor vigtigt det er – fx sammenhængen mellem fysisk bevægelse og indlæring og fysisk bevægelse og sociale relationer.

Ideerne er efterfølgende blevet anvendt i institutionen, og der er skabt en fælles forståelse af bevægelse i hverdagen. Det har fx udmøntet sig i bevidsthed om, hvordan børn bevæger sig, og hvordan institutionens redskaber og materialer kan anvendes til bevægelse fx borde og stole. Der er derudover også rum i institutionen, der lægger op til bevægelse. Den lokale hal anvendes også, hvor der

kan gennemføres større lege end i børnehaven. Mini OL nævnes også som et nyt tiltag. Institutionen vurderer ikke, at efteruddannelsen har rykket ved institutionens pædagogik.

6.9.2 Indsatsområder

Institutionen har arbejdet med pædagogisk tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse. Institutionen havde ikke behov for indsatser i forhold til indretning af de fysiske rammer, idet de var ”godt med” i forhold til indretningen og brugen af rammerne. Pædagogerne har fået flere ideer til bevægelse. Det vurderes vigtigt, at børnene selv skal have lov til at sige til og fra i aktiviteterne, og at børnene prøver på egen krop, hvad legene betyder fx at stå med lukkede øjne, og derved skulle kunne håndtere usikkerhed. Der er lidt mere fokus på bevægelse nu end tidligere. De tillærte lege anvendes i højere grad ved bl.a. at inddrage hallen mere, men også ved at bevæge sig mere ude i naturen. Projekt ”Lille barn - bevæg dig - bliv glad” har som projekt ikke haft betydning for, at der er kommet mere fokus på krop og bevægelse i forhold til læreplanerne. Institutionen arbejder meget ud fra den anerkendende pædagogik.

6.9.3 Effekter

Deltagelsen i projektet har haft en betydning for medarbejdernes arbejdsglæde. Institutionen kobler ikke umiddelbart projektet sammen med en positiv betydning for børns lyst til bevægelse, idet børnene hele tiden bevæger sig, og af sig selv laver bevægelseslege, laver musik, dans og forhindringsbaner. Men det er vurderingen, at der er kommet inspiration til, hvordan man får børn med i legene. Hvor de før måske ikke ville være med, så vil de være med nu. Det er fra institutionens side vanskeligt at sige, om det har haft en betydning for børns læring om bevægelse. Der er ikke talt med børnene om læringsdelen.

6.9.4 Konklusion

En medarbejder har taget diplomuddannelsen, to har gennemført ambassadørkurset. Der er ikke gjort brug af det kommunale tilbud om coachstøtte. Institutionen har arbejdet med indsatsen pædagogisk tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse. Institutionen havde ikke behov for indsatser i forhold til indretning af de fysiske rammer. Der arbejdes generelt ud fra den anerkendende tilgang i institutionen. Projekt ”Lille barn – bevæg dig – bliv glad” har resulteret i flere planlagte og gennemførte aktiviteter med børnene. Projektet er ikke koblet med de pædagogiske læreplaner. Indsatserne har haft betydning for personalets arbejdsglæde og for børnenes lyst til bevægelse, men det er vanskeligt at sige, om det har haft betydning for børns læring om bevægelse.

7. Tværgående case resultater

I det følgende sammenlignes resultaterne af single casestudierne i en tværgående matrix. Den tværgående analyse fungerer også som en delkonklusion på caseresultaterne.

7.1 Kommentar til tabellen

I den øverste horisontale række er institutionerne angivet med et case nummer. Der er ni case-beskrivelser i alt. Vertikalt, i venstre side, er angivet de temaer som er evalueringens genstandsfelter: incitamentstruktur, indsatsområder og effekter.

Incitamentstruktur: Her angives numeriske værdier, dvs. hvor mange diplomuddannede og ambassadøruddannede de ni institutioner har og hvor mange gange institutionerne har gjort brug af coach. Indsatser: Her angives symbolerne +, ++, ?, ?+ og – i forhold til fem indsatsområder. + betyder, at institutionen i forvejen arbejder med/har implementeret indsatsområdet.

++ betyder, at institutionen i forvejen arbejder med/har implementeret indsatsområdet, men har forstærket indsatsen, som resultat af anvendelse af støttestrukturen.

? betyder, at casene ikke giver grundlag for at udsige noget om den pågældende indsats.

?+ betyder, at casen ikke giver grundlag for at udsige, om institutionen tidligere har arbejdet med indsatsen, men har arbejdet med indsatsen, som en del af projektet. Endeligt betyder -, at institutionen ikke har arbejdet med det pågældende indsatsområde.

Effekter: Her angives symbolerne + og ? i forhold til fire effektmålsætninger. + betyder, at der er indikationer på, at institutionens indsatser, hvad enten disse indsatser er et resultat af deltagelse i projekt "Lille barn – bevæg dig – bliv glad" eller et resultat af eksisterende pædagogisk praksis, har haft en effekt.

? betyder, at casen ikke giver grundlag for at vurdere effekten.

Case nr.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	I alt
Incitamentstruktur										
Diplomuddannelse			(2)			(2)	(1)	(1)	(1)	(7)
Ambassadøruddannelse					(2)			(2)	(2)	(6)
Coachtilbud	(3)		(2-?)	(1)	(2)	(5-?)	(1)	(1)	(6)	(21 gange)
Kortere kurser			+	+						(2)
Indsatser										
Pædagogisk tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse	++	+	++	+	+	++	++	++	++	++
Forbedringer af de fysiske rammer	++	+	+	+	+	++	-	++	-	-
Naturen som arena for bevægelse	+?	+	+	+	+	++	+	+	+	?
Anerkendende pædagogik	++	?	+	?	+	+	?	+	+	+
Sammenhænge mellem indsatser og pædagogiske læreplaner	?+	+	-	+	+	?+	+	++	?	?
Effekter										
Børns lyst til bevægelse er øget	+	?	?	?	?	+	?	?	-	-
Børns læring om bevægelse er øget	?	?	+	?	+	?	?	?	?	?
Positive effekter på børnenes sundhed	+	?	+	+	?	+	?	?	?	?
Personalets arbejdsglæde er øget	+	?	+	?	+	+	?	+	+	+

7.1.1 Incitamentstrukturen

Der er tre typer af kompetenceudvikling – diplomuddannelse, ambassadørkursus og coachuddannelse. Fem institutioner har haft personale på diplomuddannelsen. To af institutionerne har fået to diplomuddannet. Tre institutioner har hver haft to personaler på ambassadørkurser. Otte institutioner har haft besøg af en coach mellem én til seks gange. Fem institutioner har haft besøg af en coach 1-3 gange, en institution har anvendt coach mere end to gange, en institution har anvendt coach mere end fem gange og en institution har anvendt coach seks gange.

To institutioner nævner ”kortere kurser” – derfor er dette angivet som en særskilt rubrik.

Case 1 og 4 har benyttet sig af ét kommunalt tilbud, case 3, 5, 6 og 7 har anvendt to af de kommunale tilbud og case 8 og 9 har benyttet sig af samtlige tre tilbud.

De kommunale idrætscoaches har været anvendt til fx personalemøder, forældremøder, til at forestå aktiviteter med børn og til faglig-pædagogisk inspiration og sparring. Den overvejende del af institutionerne har været positive overfor coachbesøget og nogle enkelte institutioner har haft besøg af coachen én gang og ikke ønsket besøg sidenhen. Diplom- og ambassadøruddannede er blevet anvendt i institutionen ved fx at fungere som interne konsulenter.

I nogle af casene nævnes kompetenceudvikling af medarbejdere og anvendelse af coaches, som en fremmede faktor for arbejdet med indsatsområderne.

7.1.2 Indsatsområder

Alle institutioner har arbejdet med pædagogisk tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse. Seks ud af ni institutioner har forstærket indsatsen: Flere planlagte aktiviteter og øget fokus på bevægelse i hverdagen.

Af pædagogiske aktiviteter med fokus på bevægelse nævnes i casene eksempelvis:

- I case 1 og 7 er der rytmik for børnene en gang om ugen
- I case 3 arrangeres der idrætsdage over flere dage og aktiviteter med dans og motorik
- I case 4 anvendes den lokale hal to gange om ugen i vinterhalvåret. Af aktiviteter nævnes bl.a. rytmik og boldlege
- I case 5 er der hver uge rytmiske aktiviteter for børnene og projekter om ”Krop og bevægelse”
- I case 6 er der daglige bevægelsesaktiviteter: Sanglege og motoriklege
- I case 8 integreres bevægelse i alle projekter og institutionen er i gang med at formulere en bevægelsespolitik, som skal understøtte bevægelsesaktiviteter.

Herudover gives der i casene mange eksempler på, at børns bevægelse i hverdagen er øget. Denne øgning er et resultat af, at det pædagogiske personale i hverdagssituationer skaber rammer, som gør, at børnene bevæger sig mere.

Tre institutioner har forbedret de fysiske rammer, fire institutioner har tidligere ændret de fysiske rammer, og to institutioner har ikke ændret de fysiske rammer. De institutioner, som har arbejdet med forbedring af de fysiske rammer i projektperioden, giver bl.a. følgende eksempler:

- Fysisk ændring af inderum for at skabe mere gulvplads
- Etablering af udeværksted.

Der gives i casene flere eksempler på at institutionerne er blevet bedre til at udnytte eksisterende fysiske rammer.

Af eksempler på dette angives:

- Nye måder at anvende eksisterende legeplads på
- Anvendelse af møbler, redskaber og areal inden døre til bevægelse
- Bevægelse på indendørs trapper.

De sidste eksempler er en indikator på en kulturforandring i flere institutioner: Det er blevet legalt at bevæge sig på steder og med rekvisitter, som ikke tidligere blev brugt i forbindelse med bevægelse.

I en enkelt case er børnenes muligheder for bevægelse blevet forringet grundet sikkerhedsmæssige forskrifter.

Syv institutioner har i forvejen arbejdet med naturen som arena for bevægelse; en institution har forstærket indsatsen.

Seks institutioner angiver at have implementeret en anerkendende pædagogik før projektet. I casene er der forskellige eksempler på, hvordan institutionerne forstår og praktiserer en anerkendende tilgang:

- I case 1 gives der det eksempel at børnene gerne må lege på kontorstolene
- I case 3 beskrives anerkendelse som en central værdi for samspillet mellem ansatte, børn og forældre. Anerkendelse er ifølge denne case ligeværdighed, at tage børn seriøst og at lytte
- I case 5 beskrives anerkendelse som opfordring til børnene om at bevæge sig
- I case 6 beskrives anerkendelse som ”omgangstonen i huset”
- I case 8 angives, at anerkendelse er skrevet ind i institutionens årsplaner
- I case 9 angives ingen eksempler.

Fire institutioner angiver at have implementeret de pædagogiske læreplaner inden projektperioden. Tre institutioner angiver at have koblet de tre første indsatsområder med de pædagogiske læreplaner. En case giver ikke grundlag for at besvare spørgsmålet og en institution angiver ikke at have implementeret de pædagogiske læreplaner endnu. I casene er der forskellige eksempler på denne kobling:

- I case 1, 2 og 5 kobles bevægelse med arbejdet med kroppen
- I case 6 dokumenteres koblinger mellem bevægelse og børns kompetenceudvikling
- I case 7 styrkes bevægelse gennem arbejdet med læreplanerne.

Generelt kan man konkludere, at de fem indsatsområder er implementeret i institutionerne med den modifikation, at en enkelt institution ikke har implementeret de pædagogiske læreplaner samt at casene ikke giver grundlag for at besvare om tre institutioner har implementeret en anerkendende pædagogik.

7.1.3 Effekter

To institutioner vurderer, at børnenes lyst til bevægelse er øget; en institution vurderer, at børns lyst til bevægelse ikke er øget og seks institutioner vurderer, at det er vanskeligt at dokumentere denne effekt.

Casestudierne viser, at en af grundene til, at det er vanskeligt at udsige noget herom, er, at børnenes bevægelseslyst i forvejen var og er høj. Der er dog i casene indikationer på, at børnenes lyst til bevægelse er øget ved fx:

- Børnene viser forældrene, hvad de har lært i et rytmikforløb

- Børnene bruger det de præsenteres for under de planlagte aktiviteter i deres selvorganiserede aktiviteter.
- Børnene bevæger sig mere i hverdagen.

To institutioner vurderer, at børnenes læring om bevægelse er øget; syv institutioner giver enten udtryk for, at det er vanskeligt at udsige noget om eller casen giver ikke grundlag for at besvare, om børnenes læring om bevægelse er øget. Der er dog ligeledes her indikationer på, at læringen om bevægelse er øget. I casene fremhæves det fx at

- børnene er gennem rytmik legene blevet mere bevidste om kroppen
- der kan konstateres et læringsmæssigt udbytte hos især vuggestuebørnene
- samtaler med børnene har resulteret i, at børnene udviser større bevidsthed om vigtigheden af bevægelse.

Fire institutioner vurderer, at der har været en positiv effekt på børnenes sundhed.

Det er især de fysiske og sociale sundhedsmæssige effekter af tiltagene der fremhæves, - den fysiske sundhed i form af, at børnene bevæger sig mere, er mindre syge, og den sociale sundhed ved at bevæge sig sammen med andre hvilket også kan spores positivt på konfliktniveauet. Den psykiske sundhed er det sværere at sige noget om, denne dimension anskues mere som et resultat af den nære relation mellem personale – en indikation på at den psykiske sundhed højnes er, at børnene udviser glæde ved bevægelsesaktiviteterne.

Seks ud af ni institutioner vurderer, at personalets arbejdsglæde er øget i projektperioden. Øgningen af arbejdsglæden er såvel et resultat af deltagelse i projektet som et resultat af institutionernes hidtidige pædagogiske arbejde med indsatsområderne.

Der gives enkelte eksempler på, hvilke faktorer der har øget arbejdsglæden:

- Efteruddannelsen har øget arbejdsglæden hos det pædagogiske personale, som har benyttet sig af uddannelses tilbuddene
- Den faglige kvalitetsforbedring af pædagogiske aktiviteter vedrørende bevægelse har øget personalets arbejdsglæde
- Det daglige arbejde med bevægelse har øget personalets arbejdsglæde.

7.2 Delkonklusioner på casestudierne

7.2.1 Incitamentstrukturen

Fem institutioner har fået diplomuddannet pædagogisk personale; to af disse institutioner har fået to ansatte diplomuddannet. Tre institutioner har fået uddannet to ansatte til idrætsambassadør. Seks institutioner har haft besøg af en coach 1-3 gange og to institutioner har benyttet en coach mere end 5 gange. En institution har ikke benyttet sig af det kommunale tilbud om efteruddannelse/coaching. To institutioner har udelukkende benyttet sig af coach-tilbuddet og to institutioner har benyttet sig af alle mulighederne i den kommunale støttestruktur. Fire institutioner har benyttet sig af coachtilbud og en af efteruddannelsesmulighederne.

De kommunale idræts coaches har været anvendt til fx forældremøder, personalemøder, til faglig-pædagogisk sparring i forbindelse med bevægelsesaktiviteter i institutionen og til rådgivningsopgaver.

Ambassadører og diplomuddannede er fx blevet anvendt til at skabe rammer for at børnene bevæger sig mere i hverdagen, til at forbedre den faglige kvalitet af pædagogiske aktiviteter vedrørende bevægelse; som inspiratorer i forhold til kolleger.

Institutionerne har generelt været positive overfor coachtilbuddet og efteruddannelse af medarbejdere. Flere institutioner tilkendegiver, at uddannelse og coaching har været en fremmende faktor for institutionernes arbejde.

7.2.2 Indsatser

Hovedparten af institutionerne har arbejdet med/implementeret de fem indsatsområder. Denne implementering er dels et resultat af institutionernes eksisterende prioriteringer og praksis, dels et resultat af projektet.

Det dominerende mønster er at hovedparten af institutionerne i forvejen arbejdede med hovedparten af indsatsområderne. Dog har indsatsområdet ”Pædagogiske tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse” især været prioriteret højt: Syv af institutionerne har forstærket deres indsats ved at sætte mere fokus på bevægelse og ved, at der er flere planlagte pædagogiske forløb med fokus på bevægelse.

Tre institutioner har arbejdet med forbedring af de fysiske rammer i projektperioden; fire institutioner har inden projektperioden forbedret de fysiske rammer.

Casene giver flere eksempler på, at institutionerne er blevet bedre til at udnytte eksisterende fysiske rammer til bevægelse og at børns bevægelse i hverdagen er styrket.

Denne styrkning er et resultat af, at det pædagogiske personale i hverdagssituationer skaber rammer, som gør at børnene bevæger sig samt en kulturændring i forhold til, hvorhenne og med hvilke rekvisitter børn må bevæge sig.

Endeligt er der i casene et eksempel på en institution, som har formuleret en bevægelsespolitik til at understøtte aktiviteterne i institutionen.

Med hensyn til implementering af naturen som arena for bevægelse er det få institutioner, som har arbejdet særskilt med dette indsatsområde.

Til gengæld angiver syv af institutionerne, at de i forvejen har implementeret dette indsatsområde; hvilket bl.a. gælder for skovbørnehaver, for hvilke naturen som arena for bevægelse er en integreret del af den pædagogiske profil.

Hovedparten af institutionerne angiver eksplicit at have implementeret en anerkendende pædagogik om end der er en vis variation i forståelsen af begrebet anerkendende pædagogik og relativt få eksempler på, hvordan en anerkendende tilgang omsættes i konkret pædagogisk praksis.

Hovedparten af institutionerne har koblet indsatsområderne med de pædagogiske læreplaner; men også i forhold til dette indsatsområde gives der i casene ret få eksempler på, hvordan denne kobling konkret er foretaget.

7.2.3 Effekter

Det er generelt en vurdering, at personalets arbejdsglæde er øget i projektperioden. Denne øgede arbejdsglæde angives såvel af institutioner, som har opprioriteret arbejdet med indsatsområderne, som af institutioner, som i forvejen har implementeret indsatsområderne. Der er dog en tendens til en sammenhæng mellem anvendelse af støttestruktur og personalets arbejdsglæde.

Det er vanskeligere, at vurdere effekten på børns lyst til og læring om bevægelse. Hovedparten af casebeskrivelserne indikerer, at ”børn bevæger sig spontant med glæde” og det kan være vanskeligt at udsige, hvilken effekt indsatserne isoleret set har haft på børnenes lyst til at bevæge sig og børnenes læring om bevægelse. Der er dog i casene flere indikationer på, at børnenes lyst til bevægelse er øget samt eksempler på, at børnenes læringsmæssige udbytte er øget.

Det er især de fysiske og sociale sundhedsmæssige effekter af tiltagene der fremhæves, - den fysiske sundhed i form af, at børnene bevæger sig mere, er mindre syge, og den sociale sundhed ved at bevæge sig sammen med andre, hvilket også kan spores positivt på konfliktniveauet. Den psykiske sundhed er det sværere at sige noget om, denne dimension ansues mere som et resultat af den nære relation mellem personale – en indikation på at den psykiske sundhed højnes er, at børnene udviser glæde ved bevægelsesaktiviteterne.

7.2.4 Sammenhæng mellem incitamentstruktur, indsatser og effekter

Der er ikke noget entydigt billede på sammenhænge mellem incitamentstruktur og implementeringsgrad, men de institutioner, der ikke har fået efteruddannelse af personalet, har en lavere implementeringsgrad end de institutioner, der har fået pædagogisk personale efteruddannet. Desuden dokumenterer hovedparten af casene, at der er en positiv samvariation mellem brug af coach og implementeringsgrad. De to institutioner, som mest har prioriteret efteruddannelse og coachstøtte udviser forskellige resultater på implementeringsgraden: For den ene institution er resultatet en forstærket indsats på fire af de fem indsatsområder; for den anden institution er resultatet en forstærket indsats på et indsatsområde.

Der er heller ikke noget entydigt billede af sammenhænge mellem implementeringsgrad og effekter. Generelt er institutionerne tilbageholdende med at påvise effekter af indsatserne; der er dog et par cases, hvor der kan påvises en positiv samvariation mellem implementeringsgrad og effekter

8. Konklusioner

Denne evaluering baserer sig på følgende fire empirikilder:

- Et forundersøgelsesinterview
- En spørgeskemaundersøgelse
- En bortfaldsanalyse
- Ni casestudier

Evalueringens validitet svækkes betydeligt af den ekstremt lave besvarelsesprocent ved spørgeskemaundersøgelsen, hvilket har resulteret i, at evalueringen ikke kan udsige noget generelt gyldigt om projekt "Lille barn – bevæg dig – bliv glad"s implementeringsgrad og effekter, og ej heller noget generelt gyldigt om sammenhænge mellem støttestruktur, indsatser og effekter.

Men der kan af datamaterialet udledes nogle tendenser, som er indikatorer på besvarelse af undersøgelsens formål, mål og graden af målopfyldelse.

Konklusionerne forholder sig til evalueringens operationaliserings spørgsmål og evalueringens hypoteser.

8.1 Incitamentstrukturen

En målsætning i projektet var, at 85 % af daginstitutionerne og dagplejerne skulle have besøg af en coach. Evalueringen giver ikke grundlag for at besvare om denne målsætning er nået. Dog viser casestudierne, at otte ud af ni institutioner har haft coachbesøg, hvorimod der ikke er frembragt data, som kan besvare spørgsmålet i forhold til dagplejen.

En anden målsætning vedrørende coachene var, at hver af de 85 % af daginstitutioner og dagplejer skulle have coachbesøg mindst fire gange. Casestudierne viser, at denne målsætning ikke er opfyldt: Flertallet af institutioner har haft coachbesøg, men omfanget varierer meget mellem institutionerne. Fra et til seks besøg.

Målsætningen om, at 85 % af daginstitutionerne skulle justere deres pædagogik efter besøg af coach kan ikke verificeres. Casestudierne viser, at en del institutioner har justeret deres pædagogik efter

coachbesøg, men at der også er institutioner, der ikke har. Dette mønster viser spørgeskemaundersøgelsen også.

Der er i datamaterialet en række eksempler på, hvilken betydning diplomuddannede, idrætsambassadører og coaches har haft for implementering af projektet:

1. Casestudierne viser, at der er en svag tendens til, at der er en sammenhæng mellem implementeringsgrad og benyttelse af støttestrukturen.
2. Casestudierne giver eksempler på, at institutioner selv vurderer at støttestrukturen har været fremmede for implementering af projektet.
3. Casestudierne peger på, at støttestrukturen har haft en betydning for institutionernes prioritering af bevægelse i såvel planlagte aktiviteter som i hverdagen.
4. Endeligt peger casestudierne på, at kvaliteten i institutionernes arbejde med bevægelse er øget, som resultat af støttestrukturen.
5. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at personalets opkvalificering har haft en høj grad af betydning for implementering af projektet.
6. Forundersøgelsesinterviewene viser, at der er eksempler på, at uddannelse har betydet, at den enkelte medarbejder kigger på barnet på en ny måde og sætter pædagogisk mere målrettet ind.
7. Desuden peger lederne i forundersøgelsesinterviewet på, at idrætsambassadører og coaches har været centrale inspirationskilder i forhold til personale og forældre.

8.2 Implementering

Det empiriske materiale viser, at der er en stor variation i graden af implementering af pædagogiske aktiviteter med fokus på bevægelse.

Forundersøgelsesinterviewene viser, at der er institutioner, som ikke har prioriteret at arbejde med bevægelse; men også at der er flere institutioner, hvor der er flere planlagte aktiviteter end tidligere. Denne variation bekræftes i såvel spørgeskemaundersøgelsen som i casestudierne.

Af pædagogiske aktiviteter med fokus på bevægelse nævnes i forundersøgelsesinterviewene og casene bl.a.: Integration af musik og bevægelse (rytmik mm.), Projekter med fokus på bevægelse, Idrætsdage, Dans og motorik og Organiserede lege.

Herudover gives der i casene adskillige eksempler på, at børns bevægelse i hverdagen er øget. Denne øgning er bl.a. et resultat af, at det pædagogiske personale i hverdagssituationer skaber rammer, som gør at børnene bevæger sig mere.

Det empiriske materiale viser, at det langt fra er alle institutioner, der har arbejdet med forbedring af de fysiske rammer i projektperioden. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at fire ud af femten institutioner ikke har forbedret de fysiske rammer i projektperioden, men at der er en gruppe der i nogen til høj grad har arbejdet med denne indsats, og casestudierne viser, at hovedparten af institutionerne ikke har.

Til gengæld er der flere institutioner, som tilkendegiver, at de inden projektperioden har implementeret ændringer i de fysiske rammer. Casestudierne viser, at det er tilfældet for fem institutioner. Der er en del eksempler på, at institutioner er blevet bedre til at udnytte eksisterende fysiske rammer. Af eksempler på dette angives bl.a. nye måder at anvende eksisterende legeplads på og anvendelse af møbler, redskaber og areal inden døre til bevægelse.

Det sidste eksempel er en indikator på en kulturforandring i flere institutioner: Det er blevet legalt at bevæge sig på steder og med rekvisitter, som ikke tidligere blev brugt i forbindelse med bevægelse.

Med hensyn til implementering af naturen som arena for bevægelse er det dominerende mønster variation. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at hovedparten har arbejdet med dette område. En gruppe på seks respondenter har arbejdet med dette i nogen grad, fem har arbejdet med dette i høj grad og én i meget høj grad. Casestudierne viser, at en af institutionerne har arbejdet særskilt med dette indsatsområde. Som eksempel på dette angives, at uderummet anvendes mere end tidligere. Til gengæld viser casestudierne, at syv af institutionerne i forvejen har implementeret dette indsatsområde; hvilket bl.a. gælder for skovbørnehaver, for hvilke naturen som arena for bevægelse er en integreret del af den pædagogiske profil.

I forhold til i hvilken grad institutionerne har arbejdet med en anerkendende pædagogisk tilgang er det dominerende mønster i datamaterialet, at institutionerne i forvejen arbejdede med den anerkendende pædagogik. Spørgeskemaundersøgelsen viser en vis variation i forhold til i hvilken grad institutionerne har arbejdet med den anerkendende tilgang og casestudierne viser en vis variation i forståelsen af begrebet anerkendende pædagogik og forskellige måder at praktisere anerkendelse på. Casene giver eksempler på, hvordan anerkendelse er en del af den enkelte institutions kultur og pædagogiske praksis, men der gives relativt få konkrete eksempler på måder at koble bevægelse og en anerkendende tilgang med hinanden.

Med hensyn til implementering af de pædagogiske læreplaner er det dominerende mønster at disse er implementeret i institutionerne. Spørgeskemaundersøgelsen bekræfter dette mønster, idet hovedparten i nogen til i meget høj grad har koblet læreplaner med projektet. Men der er også institutioner som har arbejdet målrettet med at foretage disse koblinger, hvilket der også gives eksempler på i casestudierne.

8.3 Effekter

På baggrund af især casestudierne kan det konkluderes, at børnenes muligheder for bevægelse er blevet forøget i projektperioden. Dette gælder især for institutioner, som har forstærket arbejdet med de tre indsatsområder vedrørende bevægelse og institutioner, som har styrket betingelserne for bevægelse i hverdagen.

Det er vanskeligt at dokumentere en effekt af indsatserne i forhold til børns lyst til bevægelse, idet institutionernes børn i forvejen var glade for bevægelse. Men der er såvel i forundersørgelsesinterviewene, i casestudierne og i spørgeskemaundersøgelsen mange indikatorer, som peger i retning af, at børnenes lyst til bevægelse er øget. Disse indikatorer peger såvel på en øget lyst til bevægelse i forhold til planlagte pædagogiske aktiviteter, som øget lyst til bevægelse i selvorganiserede aktiviteter og bevægelse i hverdagen.

Det er noget mere usikkert, hvilken effekt indsatserne har haft på børnenes læring om bevægelse. Der er dog i nogle cases indikationer på, at indsatserne har haft en positiv effekt på børnenes læring, men hovedparten af casene giver ikke grundlag for at besvare spørgsmålet.

Casestudierne viser, at indsatserne til en vis grad har haft en positiv effekt på børnenes sundhed. Der gives i casematerialet flere eksempler på forbedringer af den fysiske, psykiske og sociale sundhed, om end det er vanskeligt entydigt at tilskrive indsatserne æren for disse effekter.

Forundersørgelsesinterviewene, spørgeskemaundersøgelsen og casestudierne viser, at i hovedparten af institutionerne er personalets arbejdsglæde blevet forøget i projektperioden. Den øgede arbejdsglæde gælder især pædagogisk personale, som er blevet efteruddannet, men også pædagogisk personale som har haft et velfungerende samarbejde med coaches, idrætsambassadører og diplomud-

dannede samt pædagogisk personale som i forvejen arbejdede målrettet med at styrke bevægelse i institutionen.

Det er bl.a. den forbedrede faglige kvalitet af arbejdet med bevægelse som er kilde til øget arbejds-glæde.

8.4 Sammenhæng mellem incitamentstruktur, indsats og effekter

Evalueringsens hovedhypotese var, at der ville være en positiv samvariation imellem anvendelsen af den kommunale incitamentstruktur, implementeringsgrad og ønskede effekter.

Evalueringsresultaterne tegner et flertydigt billede af ovennævnte sammenhænge, hvorfor hypotesen ikke kan verificeres.

Der er dog tendenser i materialet, som peger i retning af, at der er sammenhæng mellem anvendelse af støttestruktur og implementeringsgrad og eksempler i materialet, som indikerer sammenhænge mellem implementeringsgrad og effekter, hvilket indikerer, at hypotesen skal modificeres:

Der er ingen mekanisk årsags-virkningssammenhæng mellem anvendelse af incitamentstruktur og implementeringsgrad og heller ingen mekanisk årsags-virkningssammenhæng mellem implementeringsgrad og effekter, hvilket indikerer, at andre faktorer end incitamentstrukturen har betydning for implementeringsgraden, og at andre faktorer end implementeringsgraden har betydning for ønsk-værdige effekter.

Bilag 1 - Spørgeskema

Kære ledere,

"Lille barn - bevæg dig - bliv glad" er et projekt som Frederiksberg Kommune har igangsat fra 2006 til 2008. Projektet skal evalueres bl.a. ved din deltagelse i denne spørgeskemaundersøgelse og sidenhen ved at fire dagplejere/daginstitutioner udvælges til fokusgruppeinterviews.

Formålet med projektet har været af forebyggende karakter, - forebygge livsstilssygdomme gennem hverdagsbevægelse og sundhedsfremmende ved at øge børns lyst til og glæde ved bevægelse.

Du deltager anonymt i undersøgelsen, og dine svar behandles fortroligt. I rapporten vil svarene fra skemaet blive opsummeret således, at det ikke er muligt at identificere dine svar.

"Lille barn - bevæg dig - bliv glad" evalueres af UC Syd. Hvis du har spørgsmål til undersøgelsen eller spørgeskemaet er du velkommen til at kontakte Karsten Sørensen kso@ucsyd.dk eller Anne-Marie Tyroll Beck atb@ucsyd.dk

Det tager ca. 15 minutter at udfylde skemaet.

Tak for hjælpen og venlig hilsen

Karsten Sørensen og Anne-Marie Tyroll Beck

1. sektion. Daginstitutionens navn.

Daginstitutionens navn

2. sektion

Spørgsmålene i denne sektion vedrører efteruddannelsesomfanget. Antallet af personaler der har fået en diplomuddannelse eller er uddannet coach som følge af projektet.

2.1 Efteruddannelse - Antal efteruddannede i din institution

Antal diplomuddannede i natur og/eller idræt fra din institution

Antal uddannede coaches som kan vejlede i fysisk leg fra din institution

3. sektion

Spørgsmålene i denne sektion vedrører efteruddannelsens betydning for implementering af projektet i din institution

3.1 Efteruddannelsens betydning for implementering af projektet i din institution

Antal dage de pædagogiske personaler har deltaget i temadage

Antal gange I som institution i alt har anvendt udrykningskorpset

Antal gange I som institution i alt har anvendt diplomuddannede personaler

Antal gange I som institution har haft besøg af en coach

3.2 Efteruddannelsens betydning for implementering af projektet i institutionen

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke
Har institutionen justeret pædagogikken efter besøg af coachen?	☐	☐	☐	☐	☐
Har personalets opkvalificering og besøg af coaches haft en betydning for implementering af projektet i din institution?	☐	☐	☐	☐	☐

4. sektion

Spørgsmålene i denne sektion handler om aktiviteter som er igangsat indenfor tre indsatsområder som følge af projektet. De tre indsatsområder er:

1. Pædagogisk tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse
2. Forandring og nyindretning af de fysiske rammer
3. Pædagogiske aktiviteter i naturen

4.1 Pædagogiske aktiviteter med fokus på bevægelse - Angiv maks. tre eksempler på bevægelsesaktiviteter som din institution har igangsat som følge af projektet

Eksempler på bevægelsesaktiviteter

4.2 Forandring og nyindretning af de fysiske rammer - Angiv maks. tre eksempler på forandring og nyindretning af de fysiske rammer i din institution som følge af projektet

Eksempler på forandringer og nyindretninger

4.3 Pædagogiske aktiviteter i naturen - Angiv maks. tre eksempler på pædagogiske aktiviteter i naturen som er implementeret som følge af projektet

Eksempler på pædagogiske aktiviteter i naturen

4.4 Indsatsernes betydning for implementering af projektet i din institution

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke
Har din institution arbejdet med nyindretning og forandring af de fysiske rammer?	☐	☐	☐	☐	☐
Har din institution arbejdet med bevægelsesaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐
Har din institution arbejdet med aktiviteter i naturen?	☐	☐	☐	☐	☐

5. sektion - Denne sektion omhandler spørgsmål vedrørende anvendelsen af den anerkendende pædagogik og koblingen mellem projektet og de pædagogiske læreplanstemaer Natur og naturfænomener og Krop og bevægelse

5.1 Anerkendende pædagogik og læreplanstemaerne Krop og bevægelse og Natur og naturfænomener - Angiv maks. tre eksempler til hvert spørgsmål

Eksempler på at din institution arbejder med en anerkendende pædagogik?

Eksempler på at din institution kobler implementering af de pædagogiske læreplaner sammen med projektet

5.2 Sammenhængen mellem den anerkendende pædagogik, læreplanstemaerne og projektet, samt projektets betydning for personalets arbejdsglæde, motivation og kompetenceudvikling

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke
Har din institution anvendt en anerkendende tilgang ifm. implementering af projektet?	☐	☐	☐	☐	☐
Har din institution koblet læreplanstemaerne sammen med projektet?	☐	☐	☐	☐	☐

6. sektion - Denne sektion handler om effekterne af pædagogikken og børnenes og personalets udbytte af projektet

6.1 Effekter

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke
Er børnenes muligheder for og lyst til bevægelse øget i kraft af projektet?	☐	☐	☐	☐	☐
Er børnenes læring om bevægelse øget i kraft af projektet?	☐	☐	☐	☐	☐
Er projektet er forankret i daginstitutionens hverdag og pædagogik?	☐	☐	☐	☐	☐

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke
Har projektet har haft en særlig betydning for de udsatte børn?	☐	☐	☐	☐	☐
Er personalets glæde ved arbejdet blevet styrket af projektet?	☐	☐	☐	☐	☐
Er personalets lyst til udvikling og forandring blevet styrket af projektet?	☐	☐	☐	☐	☐

Tak for din deltagelse.

Med venlig hilsen

Karsten Sørensen og Anne-Marie Tyroll Beck, UC Syd

Bilag 2 - Interviewguide

A. Støttestruktur

1. Har I på institutionen fået opkvalificerede medarbejdere gennem den pædagogiske diplomuddannelse?

Hvis ja:

- Hvor mange?
- Giv eksempler på hvordan disse medarbejdere er blevet anvendt på institutionen?
- Hvilken betydning har disse haft for institutionens pædagogik?

Hvis nej:

- Har I gjort brug af idrætscoachene?

Hvis ja:

- Hvor mange gange?
- Giv eksempler på hvordan de er blevet anvendt?
- Hvilken betydning har brugen af coachene haft for institutionens pædagogik?

B. Indsatsområder

Der er tre indsatsområder:

- Pædagogisk tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse
- Forandring og nyindretning af de fysiske rammer
- Naturen som arena for bevægelse

- Hvilke af ovenstående indsatsområder har I arbejdet med?
- Giv eksempler på hvordan I har arbejdet hermed?
- Har I mere fokus på bevægelse i dag end tidligere? Hvis ja: Hvordan viser det sig?
- Hvordan har I koblet dette arbejde med de pædagogiske læreplaner? Konkrete eksempler.
- Hvordan har I konkret anvendt en anerkendende pædagogisk tilgang?
- Hvad har virket hæmmende for jeres indsats?
- Hvad har virket fremmende for jeres indsats?

C. Effekter

- Hvilke effekter har jeres indsats haft for børnenes lyst til at bevæge sig? Begrundelser.
- Hvilke effekter har jeres indsats haft for børnenes læring om bevægelse?
- Hvilke effekter har jeres indsats haft på børnenes fysiske, psykiske og sociale sundhed? Med begrundelser.
- Hvilke effekter har deltagelsen i projekt "Lille barn – bevæg dig – bliv glad" haft for personalets arbejdsglæde? Med begrundelser.

Bilag 3 - Forundersøgelse

Interviewguide til fokusgruppeinterview den 28.-29. november 2007

CVU Alpha, pædagogisk ledelse, dagplejere og pædagoger, bestyrelsen og pædagogisk konsulent

Interviewguidens opbygning

Guiden er bygget op omkring de begreber og de temaer som ønskes uddybet og præciseret. Temaerne og begreberne er de styrende i strukturen. Det der søges afdækket er **indikatorer** for begreberne. I forhold til hvert tema søges det afklaret hvorledes begrebet forstås og hvilken effekt det forventes at have.

”Lille barn - bevæg dig - bliv glad” er bygget op omkring en **krav og støttestruktur** som indeholder følgende elementer: Kompetenceudviklingsforløb af nøglepersoner, krav om implementering af indsatsområderne i de pædagogiske læreplaner vedrørende natur- og naturfænomener samt krop og bevægelse, krav om anerkendende pædagogisk tilgang i institutionens implementering og forankring af projektets grundide i institutionens hverdag.

Effekterne er beskrevet som børns muligheder for og lyst til bevægelse, børns læring om bevægelse, styrkelse af den pædagogiske udvikling og dagplejen og daginstitutionernes pædagogik og hverdag. Målgruppen er både børn og personale.

Krav og støttestruktur

Kompetenceudvikling af nøglepersoner på flere niveauer. Opkvalificering af pædagoger gennem pædagogisk diplomuddannelse, opkvalificering af pædagogisk ledelse, særligt tilrettelagte forløb for dagplejere, uddannelse af idrætscoaches- og idrætsambassadører.

1. Har pædagogisk personale fået en diplomuddannelse i natur og/eller idræt?
2. Er dagplejere blevet opkvalificeret til at kunne tilrettelægge lege med fysisk aktivitet for børnene?
3. Er der uddannet coaches til særligt at kunne vejlede i fysiske lege og brug af den natur der findes i den enkelte daginstitution (Vesterskoven)?
4. Hvad er forskellen mellem uddannelsen af idrætscoaches og idrætsambassadører?
5. I hvilket omfang er de diplomuddannede pædagogiske personaler blevet anvendt af daginstitutioner?
6. Har daginstitutioner og dagplejer haft besøg af en coach?
7. Har daginstitutioner og dagplejer justeret deres pædagogik efter besøg af en coach?
8. Hvilken betydning har opkvalificeringen haft for daginstitution og dagplejere?
9. Hvilken betydning får det for kompetenceudviklingsforløbene især for dagplejerne, at det er nyt at tænke helt små børn ind i systematisk fysisk aktivitet?
10. Hvad kan fremme og henholdsvis hæmme arbejdet med kompetenceudviklingsforløb?
11. Hvordan kan støttestrukturen eller de faglige kompetenceudviklingsforløb blive forankret i institutionen?

Indsatsområder og pædagogik

Der er lagt op til tiltag indenfor tre indsatsområder: pædagogiske tilrettelagte aktiviteter med fokus på bevægelse, forandring og nyindretning af de fysiske rammer, naturen som arena for bevægelse. Derudover er der et indsatsområde som hedder anerkendende pædagogik.

Krop og bevægelse/natur og naturfænomener

12. Hvilken forståelse tillægger I temaet *krop og bevægelse*?
13. Hvilke pædagogiske aktiviteter med fokus på krop og bevægelse har dagplejer og daginstitutioner iværksat? (hvordan arbejder I konkret med det tema gennem ugen, året, fordeling på pædagoger?)
14. Hvordan har I arbejdet med forandring og nyindretning af de fysiske rammer? Med hvilken begrundelse er disse fysiske rammer forandret?
15. Hvordan er naturen blevet inddraget som arena for krop og bevægelse?
16. Hvilke effekter har *krop og bevægelsestænkningen* og de praktiske aktiviteter på børnenes sundhed og trivsel?
17. I forbindelse med temadage i natur- og naturfænomener er hovedvægten lagt på *læring gennem kroppen* – Hvad forstår I ved læring gennem kroppen? Hvordan arbejder I konkret med læring gennem kroppen?
18. Hvilken betydning har det at naturen inddrages som *læringsrum for bevægelse*?
19. Hvilken betydning tillægger I begrebet hverdagsbevægelse?
20. Hvilken betydning har det at *tænke småbørnsidræt ind i institutionen i stedet for ud af institutionen*? Hvordan arbejder I konkret med denne tænkning?

Anerkendende pædagogik

21. Hvordan forstår I begrebet *anerkendende pædagogik*? Hvorfor er det et centralt begreb? Hvordan kommer det til udtryk i dagligdagen? Hvilke effekter har denne tænkning haft?
22. Hvilken betydning tillægger I begrebet *anerkendende miljø*? Hvorfor er det et centralt begreb? Hvordan kommer det til udtryk i dagligdagen? Hvilken effekt har denne tænkning haft?
23. Hvilken betydning tillægger I begrebet *anerkendende kommunikationsform*? Hvorfor er det et centralt begreb? Hvordan kommer det til udtryk i dagligdagen? Hvilke effekter har denne tænkning haft?
24. Hvad er sammenhængen mellem *anerkendende pædagogik* og *relationspædagogik*? Hvorfor denne kobling? Hvordan kommer det til udtryk i dagligdagen og med hvilken effekt?
25. Hvilken betydning tillægger I begrebet *relationspædagogik*? Hvorfor er det et centralt begreb? Hvordan kommer det til udtryk – i hvilke situationer og med hvilken effekt?
26. Hvilken betydning har anerkendende pædagogik for arbejdet med krop og bevægelse og natur og naturfænomener?

Evaluering af effekter

27. Vurderer I, at projekterne har en positiv afsmittende effekt på jeres arbejdsglæde og motivation, styrkelse af den pædagogiske udvikling, pædagogikken i hverdagen? På hvilken måde?
28. Hvilke effekter vurderer I projektet har på børnene? Vurderer I, at det har en positiv afsmittende effekt på børnenes muligheder for og lyst til bevægelse?
29. Hvordan kan man måle det? På hvilken måde kan projektet ”nå” alle børn med den forebyggende indsats?
30. Hvad skal der til for at integrere projektet i dagplejernes og pædagogernes hverdag og pædagogik?
31. I hvilken grad er personalets lyst til udvikling og forandring samt glæde ved arbejdet blevet øget?

For Dagtilbudsafdelingen
Børn og Unge området
Frederiksberg Kommune

Evaluering af projektet:
"Lille barn - bevæg dig - bliv glad"

Af Karsten Sørensen og
Anne-Marie Tyroll Beck

University College Syd
Udvikling og forskning
Videncenter for Sundhedsfremme

Det nationale videncenter KOSMOS

